

LIBER SEXTVS.

animal definitur nunc incorruptibile esse. Nam nunc incorruptibile animal, nunc immortale erit: an in hoc quidē non accidit. Anceps enim secundum amphiboliā est nunc incorruptibile esse, aut enim quoniam non corrumpitur nunc, significat: aut quoniam nō possibile corrumpi nunc, aut quoniam huiusmodi est nunc, ut nūquam possit corrumpi. Quando igitur dicimus, quoniam incorruptibile nunc est animal, non hoc dicimus: quoniam nunc tale est animal, sed ut nunquam possit corrumpi. Hoc autem immortali idemerat. Quare nō accidit nunc idem immortale esse. Veruntamen sicubi accidit quod secundum definitionem quidē assignatum est inesse nunc, vel prius. Quod vero secundum nomen non inest, non erit idem. Videndum ergo hoc loco, ut dictum est. Inspiciendum autem & si secundum aliud quippiam magis dicitur, quod definitur, quā secundum assignatam orationem. Ut iustitia potestas æqui distributiva est. Iustus enim magis est, qui eligit æquum distribuere eo, qui potest. Quare non erit iustitia potestas æqui distributiva. Nā & iustus esset maxime, qui posset æquū distribuere. Insuper si res quidē suscipit magis: quod autem secundum orationem assignatur, non suscipit. Aut contra, quod secundum orationem ei assignatur, suscipit, res autē non. Oportet enim aut utraq; suscipere, aut neutrum, siquidem idem est rei, quod secundum orationē assignatur. Ad hæc si suscipiant utraque qui lem magis, non simul autem utraque augmentum sumunt. Ut si amor concupiscentia coitus est. Nā magis amās non magis concupiscit coitū. Quare non simul utraq; suscipiūt magis: at oporteret, si simul essent. Præterea si duobus quibusdam propositis, de quo res magis dicitur, id, quod est secundum

dum orationē, minus dicitur. Vt si ignis est corpus subtilissimū. Ignis enim magis flamma, quā lux, corpus autem subtilissimū minus flamma quā lux. Oportet autem vtraq; magis inesse eadem, siquidē eadem sint. Rursum si hoc quidem similiter vtriusq; inest propositis, aliud autem non similiter vtriusq;, sed alteri magis. Ad hæc si ad duo definitionem assignant secundū vtrūque, vt bonum, quod per visum, vel auditum delectabile. Et ens, quod possibile est pati, aut facere. Simul enim idem & bonum, & non bonū est. Similiter autē & ens, & non ens. Quod enim per auditum delectabile est, idem bono erit. Quare quod nō delectabile per auditum, idem nō bono. Nam eisdem & opposita eadem erunt. Opponitur autem bono quicquid nō bonum: per auditum autem delectabili non delectabile per auditū. Manifestū igitur, quoniam idem non delectabile per auditum, non bono. Si igitur aliquid est per visum quidem delectabile, per auditum autem non, & bonum, & non bonum erit. Similiter autem ostēdemus, & quoniā idem & ens, & nō ens est. Deinde & generibus, & differētijs, & alijs omnibus, quæ in definitione sunt assignata, eis, qui orationes pro nominibus faciunt, considerandū, si quicquam dissonet.

De definitione loci alij. Cap. IIII.

SI autem sit ad aliquid, quod definitur: aut per se, aut secundū genus, considerandum si non dictum est in definitione ad quod dicitur, aut secundū ipsum, aut secundū gegenus. Vt si scientiam definiuit opinionē indiscussibile, aut etiam voluntatem appetitum sine tristitia. Omnis enim eius, quod
ad

LIBER SEXTVS.

ad aliquid, substantia ad alterum est, eo quod idem sit unicuique eorum, quæ sunt ad aliquid esse, quod quidē est ipsum ad aliquid quodammodo se habere. Oportebat igitur scientiam dicere opinionem scibilis, & voluntatē appetitū boni. Similiter autem & si Grammaticem definiuit scientiam literarum, oportebat enim aut ad quod ipsum dicitur, aut ad quod forre genus dicitur, in definitione assignari. Aut si cum quippiam ad aliquid dicitur, non assignauit ad finem. Est autem finis in vnoquoq̄, quod optimū est, aut cuius gratia alia sunt. Dicendum igitur, aut optimum, aut vltimū ut cōcupiscētiā nō delectabilis: sed delectationis. Nā propter hanc, & delectabile eligimus. Considerandū & si generatio vel actus est, ad quod assignauit, nihil enim talium finis. Nā magis quod est egisse, et generasse finis quā fieri et agere. Annon in omnibus verū huiusmodi. Fere enim plurimi delectari magis volunt, quā destitisse delectari. Quare agere magis finē quis statuet, quā egisse. Rursū in quibusdā si nō determinauit quāti, aut qualis, aut vbi, aut secundū alias differētiās, ut ambitiosus, & quanti, & qualis honoris appetens est. Omnes enim appetunt honorem, quare non sufficit ambitiosum dicere, qui appetit honorem. Sed addere oportet, dictas differentias. Similiter, autem & auarus, quantas appetit pecunias, aut intemperās circa quales uoluptates. Non enim qui a qualibet voluptate tenetur, intemperans dicitur, sed qui ab aliqua, aut rursū qui definit noctem, vmbra terræ, aut quassationem, motum terræ, aut nubem densitudinem aeris, aut uentum motum aeris. Adendum enim quanti, & qualis, & vbi, & a quo. Similiter autem & in cæteris huiusmodi. Omittens enim differentiam quālibet,

libet, non dicit quid est esse. Oportet autem semper ad id, quod indiget, argumentari. Non enim quolibet modo terra mota, neque quantacumque successio erit. Similiter autem neque aere quolibet modo, neque quantocumque moto, ventus erit. Insuper in appetitibus si non apponitur, quod apparet, & in quot alijs congruit. Vt quoniam voluntas appetitus boni, concupiscentia autem appetitus delectationis, sed non apparentis boni, aut delectationis. Plerumque enim latet appetentes, quoniam bonum, aut delectabile est. Quare non necessarium, bonum vel delectabile esse, sed apparens solum. Oportebat ergo sic, & assignationem facere. Si autem & assignauerit, quod dictum est, in ipsas species ducendum eum qui ponit ideas esse. Non enim est idea vllius apparentis, nam ipsa species ad ipsam speciem videtur dici. Vt ipsa concupiscentia ipsius delectationis, & ipsa voluntas ipsius boni. Apparentis igitur boni non erit ipsa voluntas, neque apparentis delectationis ipsa concupiscentia. Absurdum enim est esse ipsum apparens bonum vel delectabile. Præterea si sit quidem habitus definitio, considerandum in habente, si quidem habetis, in habitu. Similiter autem & in cæteris talibus. Vt si delectatio est inuatio, & delectabile. Vniuersaliter autem dicendo fit huiusmodi definitionibus quodammodo vno plura accidit eum, qui definit, definire. Nam qui scientiam definit, quodammodo & ignorantiam definit. Similiter autem & sciū, & insciū: & scire, & ignorare. Primo enim dilucido factō, & reliqua quodammodo dilucida fiūt. Inspiciendum igitur in oībus talibus ne quicquā dissonet ei, qui elemētis vtitur, ex contrarijs, & coniugatis. Deinceps in ijs, quæ ad aliquid sunt, considerandum, si ad quod genus assignatur, et species ad illud quoddam assignatur.

Vt

LIBER SEXTVS.

Ut si opinio ad opinabile, et quædã opinio ad quoddã opinabile. Et si multiplex ad sub multiplex, et quoddã multiplex ad quoddã submultiplex. Si enim nõ sic assignatur, manifestũ, quoniam peccatur. Vidẽdũ aut, & si oppositi, opposita est definitio: ut si dimidij ea sit, quæ opposita est ei, quæ est duplicis: nã si duplex est, quod in æquali superat dimidiũ: et dimidiũ: qđ in ãquali superatur. Et incõtrarijs similiter: nã cõtraria cõtrarij oratio erit secundũ vnã quandã cõplexionẽ, contrariorũ. Ut si adiutuũ quidẽ affectiuũ boni est, nociuũ effectiuũ mali, aut corruptiuũ boni, alterũ enim horũ necessariũ est cõtrariorum esse, ei qđ ex principio dictũ est. Si igitur neutrũ cõtrariũ est ei, qđ a principio dictũ est, manifestũ: quoniã neutra erit earũ (quæ posterius assignatæ sunt) cõtraria oratio. Quare neq; quæ a principio assignata est definitio, rectẽ assignata est. Quoniã aut quædam cõtrariorũ priuatione alterius dicuntur, ut inæqualitas priuatio æqualitatis videtur esse. (Inæqualia enim quæ nõ æqualia sunt: dicuntur,) perspicuũ, quoniã quod secundũ priuationẽ quidẽ dicitur cõtrariũ, necessariũ est definire per alterũ. Reliquũ vero non iã oportet per id, quod secundũ priuationẽ dicitur. Nõ enim accidit alterum cognosci. Considerandũ igitur in contrarijs huiusmodi peccatum, ut si quis definirit æqualitatẽ contrarium inæqualitati: nã per hoc, quod secundũ priuationẽ dicitur, definiuit. Insuper sic definiẽtẽ necesse est eo, quod definitur, vti. Patet aut hoc, si accipiatur pro nomine oratio: nã cum nihil referat dicere inæqualitatẽ priuationem æqualitatis, erit ãqualitas cõtrarium priuatione æqualitatis. Quare eodem erit vsus. Si autem neutrum contrariorum secundũ priuationẽ dicatur, assignetur aut

autem oratio similiter, ut bonum contrarium malo: manifestum, quoniam malo contrarium bono erit. Nam sic contrariorum similiter oratio assignanda est. Quare rursum eo, quod definitur, accidit uti. Inest enim in mali oratione bonum. Quocirca cum bonum sit malo contrarium, malum autem nihil differat, uel quod est bono contrarium, erit bonum contrarium contrario boni. Perspicuum igitur, quoniam eadem usus est. Insuper si quod secundum priuationem dicitur assignas, non assignant id, cuius est priuatio, ut habitum, aut contrarium, aut cuiuscumque est priuatio. Et si non in quo aptum est fieri. Ut si ignorantiam dicens priuationem, non scientiae priuationem dixerit, aut si non addiderit, in quo apta est fieri, aut si addiderit, non in quo primo assignauerit, ut quoniam non in rationali, sed in homine, uel in anima. Nam si quodlibet horum omiserit, peccauit. Similiter autem et si caecitatem non visus priuationem in oculo dixerit. Oportet enim bene assignantem quid est, et cuius est priuatio assignare, et quidnam est, quod priuatum est. Videndum autem, et si non secundum priuationem dictum, priuatione definiunt, ut in ignorantia videbitur esse huiusmodi peccatum iis, quae secundum negationem ignorantiam dicunt. Nam quod non habet scientiam, non videbitur ignorare, sed magis quod deceptum est. Propter quod neque inanimata, neque pueros dicimus ignorare. Quare non secundum negationem scientiae ignorantia dicitur. Insuper si similibus nominis casibus similis orationis casus aptantur. Ut si adiutivum est effectuum sanitatis, adiutiuum est sanitatis effectiuum, et adiuuans efficiens sanitatem. Considerandum et uideam, si aptabitur dictus terminus. Nam in quibusdam non accidit, ut quemadmodum Plato definiuit, mortale addens

in animalium definitionibus. Idea enim non erit mortalis, ut ipse homo. Quare non aptabitur alicuiam definitio. Simpliciter autem in quibus apponitur effectuum, aut passuum, necesse est dissonare in idea terminum. Si quidem impassibiles, & immobiles videntur esse ideae ipsae, qui dicunt ideas esse. Aduersus hoc autem & tales orationes viles sunt.

De definitione loci alij. Cap. V.

Insuper si eorum, quae secundum æquiuocationem dicuntur, unam definitionem omnium communem assignauit. Uniuoca enim quorum una est secundum nomen ratio. Quare nullus eorum, quae sub nomine sunt, assignatus est terminus, quoniam similiter ad omne æquiuocum adaptatur. Passus autem hoc est & Dionysij uita terminus, siquidem ea motus est generi nutriendi naturaliter inserviens. Nihil enim hoc magis animalibus quam plantis inest. Vita autem non secundum unam speciem uideatur dici, sed altera quidem animalibus, altera plantis inest. Contingit igitur & secundum electionem sic assignare terminum, ac si uniuoca, & secundum unam speciem omnis uita diceretur. Nihil autem prohibet & eum, qui conspicit æquiuocationem, & qui alterius uult definitionem assignare, latere non propriam, sed communem utrisque orationem assignando. Secundum nihil minus, si utrovis modo fecerit, peccauit. Quoniam uero æquiuocorum nonnulla latent, interroganti quidem, ut uniuocis utendum. Non enim aptabitur alterius terminus ad alterum. Quare uidebitur non distinguendum hoc pacto. Oporteret enim in oratione uniuocum aptari. Eidem autem respondentem distinguendum est. Quoniam autem quidam respondentium uniuocum quidem dicunt æquiuocum, quoniam

nam non accommodatur ad òne assignatoratio, æquiuocū autē
 vniuocū etiam si ad utrūq; accōmodetur, præconfessione vidēdū
 pro talibus, aut præsylogizandū, quoniā æquiuocū, aut vniuo-
 cū, aut utrūq; fuerit, magis. n. cōcedunt, nō præuidētes quod fu-
 turum est accidere. Si autē nō facta confessione dixerit aliquis
 vniuocum æquiuocum esse, propter ea quia non accōmodatur &
 in hoc assignata oratio, considerandum si huius oratio accōmo-
 detur & ad reliqua. Nam manifestum, quoniam vniuocum erit
 reliquis. Si autem non, plures erunt definitiones reliquis, quoniā
 duæ secundū nomen orationes accommodabuntur ad eadem,
 & quæ prior assignata est, & quæ posterior. Rursum si quis
 definiens aliquid eorum, quæ multipliciter dicuntur, & oratio
 non accommodetur ad omnia. Quia æquiuocum esse non con-
 cedit, nomen ēt dicit non ad omnia accommodari. Quoniam nec
 oratio. Dicendum ad eiusmodi, quoniam nominatione quidem op-
 timum vti, quæ tradita est, & quæ seruata est, & non dimoue-
 re talia. Nonnulla tamen non dicendum similiter, vt plures. Si au-
 tem alicuius complexorum assignetur terminus considerandum
 est ei, qui aufert alterius eorum, quæ complectuntur orationem, si
 est & reliqua reliqui. Nam si non, perspicuum, quoniam neq; to-
 ta totius, vt si quispiam definiat lineam finalem rectam, finem
 pluri habentis fines, cuius medium superadditur finibus. Si fina-
 lis lineæ oratio est, finis pluri habentis fines: recta optimum es-
 se reliquum cuius medium superadditur finibus. Secundū infi-
 nita, neque medium, neque fines habet: recta autem est. Quare
 nō est reliqua reliqui oratio. Insuper si cum sit cōpositum quod
 definitur, æquiuocū oratio assignetur definitio: æquiuocū autē
 e dicitur

LIBER SEXTVS.

dicitur oratio esse, quando quot fuerint composita, tot & in ora-
 tione nomina, & verba fuerint. Neesse enim in talibus ipsorū
 nominū cōmutationem fieri aut omnium, aut aliquorum. Quo-
 niā nō plura nunc, quā prius nomina dicta sunt: oportet etiam
 eum, qui definit, orationē pro nominibus assignare: maxime qui-
 dem pro omnibus. Si aut non, saltē pro pluribus. Sic enim &
 in simplicibus, qui nomen commutat, non definiturus est, ut pro
 tunica vestem. Abduc aut maius peccatū erit: si & per igno-
 tiora nomina cōmutationē fecerit. Vt pro homine albo: terrige
 nam candidū. Neq; enim definiuit: cū minus sit clarum quod sic
 dicitur. Considerandū etiam in commutatione nominum, si non
 idem adhuc significant. Vt qui contemplatiuam scientiam, opi-
 nionem contēplatiuam dixit. Nam opinio scientiæ non idē est.
 Optimum autem, si debet, & totum idem esse. Nam cōtempla-
 tiuum quidem cōmune in vtrisque orationibus est: reliquum ve-
 ro differens. Insuper si alterius nominis cōmutationem faciens,
 non differentiae: secundū generis commutationē fecit: ut in eo,
 quod nuper dictum est: ignotius enim contēplatiua quā scien-
 tia. Nā hoc quidē genus: illud autē differētia. Omnibus aut no-
 tius est genus, cōmuniū enī est. Quare nō generis, sed differē-
 tiæ oportebat cōmutationem fieri, quoniā ignotior est. An hæc
 quidem ridicula reprehensio est, nihil enim prohibet differentiā
 quidem notissimo nomine dici, genus autem non. Sic autem re-
 bus se habentibus perspicuum, quoniam generis, & nō differē-
 tiæ secundū nomē cōmutatio faciendā est. Si autem non nomē
 pro nomine, sed orationem pro nomine cōmutauerit, manifestū,
 quoniam differentiae magis quā generis definitio assignanda
 est.

est. Quoniam cognoscendi gratia definitio assignatur. Minus enim differentia, quam genus nota est. Si autem differentia terminum assignauerit, considerandum, si & alicuius alterius communis est assignatus terminus. Vt cum imparem numerum, numerum medium habentem dixerit, determinandum quoniam pacto medium habentem. Nam numerus quidem communis in utrisque orationibus est. Imparis autem transumptæ oratio. Habent autem & linea, & corpus medium, cum non sint imparia. Quare non erit utique definitio hæc imparis. Si autem multipliciter dicitur medium habens, determinandum quomodo medium habes. Quare aut reprehensio erit, aut syllogismus, quoniam non definiuit. Insuper si id, cuius quidem oratione assignauit est entium. Quod autem sub oratione, non entium, ut si album quispiam definiuit colorem igni permistum. Impossibile enim incorporeum corpori permisceri. Quare non erit color igni permistus, tamen album est. Insuper quicumque non diuidunt in ijs, quæ sunt ad aliquid, ad quod dicitur, sed in pluribus comprehendentes dicunt, aut omnino, aut in aliquo falsum dicunt. Vt si aliquis Medicinam disciplinam entis dixerit. Nam si nullius entium Medicina est disciplina, manifestum, quoniam tota oratio mendax est. Si autem alicuius quidem, alicuius autem non, in aliquo falsa erit. Oportet enim de omni, si quidem per se, & non secundum accidens entis esse dicitur: quæadmodum in alijs se habent ea, quæ ad aliquid sunt. Nam omne disciplinatum ad disciplinam dicitur. Similiter autem & in alijs, quoniam conuertuntur quæcumque sunt ad aliquid: omne enim disciplinatum ad aliquid. Cæterum si is (qui non per se, sed secundum accidens assigna-

LIBER SEXTVS.

tionē fecit) recte assignauit, nō ad unū, sed ad plura unū quodlibet eorum, quæ ad aliquid dicuntur, assignauit. Nihil enim prohibet idē, & ens, & albū, & bonum esse. Quare qui ad quodlibet horum assignauit, recte assignauit, siquidem is, qui secundū accidens assignauit, recte assignauit. Præterea autem impossibile est huiusmodi rationem propriam assignati esse. Nā non solū Medicina, sed plures aliarū disciplinarū ad ens dicuntur. Quare unaquæqueque disciplina erit. Manifestum igitur, quoniam talis nullius est disciplinæ definitio. Propriā enī & nō cōm oportet definitionē esse. Quādoque autē definiūt non rē, sed rē bene se habētē, aut perfectā. Talis autē & Rhetoris, & furisterminus est: si sit Rhetor quidē, qui potest quod in unoquoque est uerisimile cōsiderare, & nihil prætermittere. Fur autē, qui clā sumit. Perspicuū enim quoniā cū talis uterque bonus sit, ille quidem bonus Rhetor: hic autē bonus fur erit. Non enim qui clā sumit, sed qui uult clam sumere, fur est. Rursum si quod propter se eligendum est, ut actiuum, vel effectiuum, uel quolibet modo propter aliud eligendum assignauit. Ut qui iustitiam legum cōseruatricem dixit, aut sapientiam effectiuam felicitatis. Nam cōseruatiuū, & effectiuū eorū sunt, quæ propter aliud eliguntur. An nihil quidem prohibet & quod propter se eligendum est, & propter aliud esse eligendum. Attamen nihil minus peccauit, qui sic definiuit quod propter se est eligendum. Nam unicuique optimū in substantia maxime. Melius autē quod propter se eligendum quā quod propter aliud. Quare id, & definitionem oportebit magis significare.

De diffinitione loci alij. Cap. VI.

Const.

Considerandum autem est, & si is, qui alicuius definitionem assignauit, aut hæc, aut quod est ex his, aut hoc cum illo definiuit. Nam si hæc, quidem, accidit utrisq; & neutri inesse. Vt si iustitiam temperantiam, & fortitudinem definiuerit. Nam si duo sint, uterq; autem alterum habeat, utriq; iusti erunt, & neuter, quoniam utriq; quidem habent iustitiam, uterq; autem non habet. Si autem nondum, quod dictum est, admodum absurdum videtur, quoniam & in alijs accidit huiusmodi (nihil enim prohibet utrosque habere minimam, cum neuter habeat.) At tamen contraria inesse eidem omnino absurdum videbitur esse. Accidit autem hoc, si hic quidem ipsorum temperantiam, & timiditatem habet. Ille autem fortitudinem, & prodigalitatem, nam utrique & iustitiam & iniustitiam habent. Nam si iustitia, temperantia, & fortitudo est, & iniustitia, timiditas, prodigalitas erit. Et omnino quaecunque sunt ad argumentandum idonea, quoniam non idem sunt & partes, & totum. Omnia utilia sunt ad id, quod nunc dictum est. Videtur enim, qui sic definit, partes toti easdem dicere esse. Maxime autem accommodate fiunt orationes, in quibuscunq; manifesta partium est compositio. Quæ admodum in domo, & in cæteris talibus. Verum manifestum, quoniam cum partes fuerint, nihil prohibet totum non esse, quare non idem erunt partes toti. Si autem non hæc, sed quod ex his est, dixit id esse, quod definitur. Primum considerandum, si non aptum est quippiam unum fieri ex ijs, quæ dicta sunt. Quædam enim sic se habent ad invicem, ut nihil ex eis unum quippiam fiat, ut linea, & numerus. Insuper si definitum quidem in uno aliquo aptum est primo fieri, ea autem ex quibus dixit ipsum esse, non in vno pri-

LIBER SEXTVS.

mo apta sunt fieri, sed vtrunq; in vtroque. Manifestum enim quoniam non erit ex ijs illud, in quibus enim partes, & totum necesse est inesse. Quare non in vno totum primo esset: sed in pluribus. Si autem & partes, & totum in vno aliquo primo fuerint, considerandum, si non in eodem, sed in altero totum, & in altero partes sint, nam in quo totum in eo & partes esse videntur. Rursum, si cum toto corrumpuntur partes: econuerso enim oportet accidere partibus corruptis, totum corrumpi. Toto vero corrupto, non necesse est & partes corrumpi. Aue si totum quidem bonum vel malum, partes autem neutrae, aut econuerso, partes quidem bonae vel malae, totum autem neutrum. Non enim ex neutris possibile est bonum quippiam, vel malum fieri, neq; ex bonis, vel malis neutrum. Aut si magis quidem alterum bonum, quam alterum malum, quod autem ex his, non magis bonum quam malum est. Vt si imprudentia ex fortitudine, & falsa opinione. Magis enim bonum fortitudo est, quam malum falsa opinio. Oportet ergo & quod ex his est, sequi illud, quod magis est, & esse vel simpliciter bonum, vel magis bonum, quam malum. Et hoc quidem non necessarium, nisi utrumque sit per se bonum vel malum. Multa enim effectiuorum per se quidem non sunt bona: mixta autem quibusdam, fiunt bona, aut econuerso utrumq; quidem bonum, mixta autem malum, vel neutrum. Maxime autem manifestum, quod nunc dictum est in salubribus, & morbificis. Nam quaedam medicamentorum sic se habent, ut utrumque quidem sit bonum, Si autem utraque dentur mixta, malum. Rursum si quod ex meliore, & peiore est, non est totum peiore quidem melius, meliore autem peius. An neque hoc necessarium est. Nisi per se bona sint,

ex quibus componitur. Nam in ijs, quæ non per se sunt bona, nihil prohibet totum non fieri bonum, ut in ijs, quæ modo dicta sunt. Insuper si uniuocam est totum alteri. Non oportet enim quemadmodum neque in syllabis. Nulli enim elementorum ex quibus componitur, syllaba uniuoca est. Præterea, si non dixit modum compositionis. Non enim sufficiens est ad cognoscendū dicere ex his. Nam non quod ex his, sed quod & si ex his, cuiusque cōpositorū substantia est. Ut in domo. Non enim si quo libet modo componantur hæc, domus est. Si autem hoc cum illo assignauit, primum quidem dicendum, quoniam hoc cum illo dicitur, aut hoc & illud, aut quod ex, nā illis qui dicit mel cum aqua vel mel & aquam dicit, vel quod ex melle & aqua. Quare si cui libet eorum, quæ dicta sunt, idem confitebitur hoc cum illo: eadē conueniet dicere, quæ quidem dicta sunt prius ad utrūq; eorum. Insuper diuidenti quoties dicitur alterum cum altero. Considerandum, si nullo modo hoc cum illo, ut si dicitur alterum cum altero: aut in aliquo eodem susceptiuo: ut iustitia & fortitudo in anima aut ut in loco eodem, aut ut in tempore eodem. Quod si nullo modo verum sit, quod dictum est in his, manifestum est, quoniam nullius erit assignata definitio: quoniam nullo modo hoc cum illo est. Si autem diuisio quoties dicitur alterum cum altero, uerum erit in eodem tempore utrumque esse, considerandum: si contingit non ad eundem finem utrumque dici. Ut si fortitudinem definiuit audaciam cum recta intelligentia. Contingit enim audaciam quidem habere spoliandi. Rectam autem intelligentiam circa salubria. Sed non fortis, qui in eodem tempore cum illo hoc habet. Insuper si & ad idem ambo dicuntur,

LIBER SEXTVS.

ut ad Medicinalia. Nihil enim prohibet & audaciam quamdam & rectam intelligentiam habere ad Medicinalia: non tamen sic fortis erit, qui hoc cum illo habet. Neque enim ad alterum, eorum vtrumque oportet dici, neque ad idem quodcumque sit. Sed ad fortitudinem finem, ut ad praeliorum pericula, aut si quid magis est illius finis. Quaedam autem sic assignatorum nullo modo sub dictam cadunt diuisionem. Ut si ira tristitia est cum opinione paruipendendi. Nam cum propter huiusmodi opinionem tristitia fiat, hoc vult indicare hoc, cum hoc fieri aliquid. Hoc autem secundum nullum dictorum modorum idem est ei, quod est hoc cum illo esse. Rursum si horum compositionem dixit totum, ut animæ & corporis compositione, animal: primum quidem considerandum, si non dixit qualis compositio, ut si carnem definiens, aut os, ignis & aeris & terræ dixit compositionem. Non enim sufficit compositionem dicere. Sed & qualis quedam determinandum. Non enim quolibet modo compositis bis, caro fit, sed sic quidem compositis, caro: sic autem, os. Videtur autem neutrum eorum, quæ dicta sunt, omnino esse compositioni idem. Nam compositioni omni dissolutio contraria est. Dictorum autem neutri vlllo modo. Insuper, si similiter verisimile est omne compositum compositionem esse, vel nullum: animalium autem vnumquodque (cum sit compositum) non est compositio, nullum profecto aliorum compositorum compositio erit. Rursum si similiter in aliquo apta sunt esse contraria, definiuit autem per alterum manifestum, quoniam non definiuit. Si autem non est ita, plureis accidet eiusdem definitiones esse. Quid enim magis qui per hoc,

quam

quàm qui per alterum definiens dixit. Quoniã similiter vtraq; apta sunt fieri in eodem, talis aut animæ est definitio. Siquidem est substantia disciplinæ susceptiua: nam similiter & ignorantia est susceptiua. Oportet autem, si non ad totam definitionem habeat aliquis argumētum, eo quòd non nota sit tota, ad aliquam partium argumentari, si sit nota, & non bene assignata appareat. Nam parte interempta, & tota definitio interimitur. Quæcumq; autem definitiones obscuræ sunt emendantur, & reformantur ad manifestandum aliquid, & habendum argumentum, sic considerandum. Necesse est enim respondentem aut suscipere, quod sumptum est ab interrogante, aut eidem declarare, quid temere est in definitione. Insuper quemadmodum in concionibus solent legem inducere, & si melior sit, quæ inducitur, interimunt anteriorem: sic & in definitionibus faciendum, & definitio alia ferenda. Nam si apparet melior, & magis, quod definitur, perspicuum: manifestum, quoniã interempta erit, quæ posita est. Quoniam non sunt eiusdem plures definitiones. Ad omnes autem definitiones non minimum elementum apud se est, solerter definire propositum, aut apte dictum terminum assumere. Necesse est enim veluti ad exemplar considerantem habere definitionem, & quod minus est ijs, quæ oportet, & quod appositum est superflue, inspicere: ut magis argumentis sit abundans. Quæ igitur circa definitiones sunt, intantum dictum sit.

De eodem & diuerso loci. Caput. I.

Vtrum autem idem an diuersum secundum proprijs-
 mum eorum medorum qui de eodem dicti sunt, di-
 cendum. Dicebatur autem proprijsime idem, quod nu-
 mero vnum est: Et considerandum ex casibus, &
 coniugatis & oppositis. Nam si iustitia idem est fortitudini, &
 iustus fortis, & iuste fortiter. Similiter autem & in oppositis.
 Nam si haec eadem, & opposita his eadem secundum quamlibet
 dictarum oppositionum. Nihil enim differt hoc, vel hoc modo op-
 positum sumere, quoniam idem est. Rursum ex effectiuis, & cor-
 ruptiuis, & generationibus, et corruptionibus, & omnino ex ijs
 quae similiter se habet alterum ad alterum. Considerandum autem
 & quorum alterum maxime dicitur quoduis esse, si alterum eo-
 rum ipsorum secundum idem maxime dicitur. Quemadmodum
 Xenocrates beatam vitam & studiosam assignauit eandem,
 quoniam omnium vitarum maximae eligenda studiosa & bea-
 ta. Vnum enim maxime eligendum & maxime. Similiter &
 in alijs huiusmodi. Oportet autem vtrumque vnum numero es-
 se, quod dicitur maximum, maximeque eligendum. Si autem
 non, non erit ostensum, quoniam idem, non necessarium enim si
 fortissimi Graecorum sunt Peloponesij & Lacedaemonij, eos-
 dem esse Peloponesios Lacedaemonijs. Quoniam non vnus
 numero Peloponesius, & Lacedaemonius. Sed contineri quidem
 alterum ab altero necessariū, vel Lacedaemonij a Peloponesijs.

Si

Si autem non, accidet seipsis inuicem esse melioris, si non continetur alteri ab alteris. Necesse enim est Peloponesios meliores esse quam Lacedæmonios, si non continetur alteri ab alteris. Nam omnibus reliquis sunt meliores. Similiter autem & Lacedæmonios necesse est meliores esse Peloponesiis, nam & isti cæteris omnibus sunt meliores. Quare se inuicem meliores fiunt. Manifestum ergo, quod vnum numero esse oportet, quod optimū et maximum dicitur, si debeat, quoniā idem sunt, ostendi: propter quod Xenocrates non idem assignauit. Non enim vna numero studiosa & beata vita, quapropter non necessarium eandem esse, quoniam ambæ maxime eligendæ, sed altera sub altera. Rursum considerandum, si cui alterum idem, & alterum. Nam si non sūt ambo eidem eadem, manifestum, quoniam nec sibi inuicem. Insuper autem ex ijs, quæ accidunt, & ex ijs quibus hæc accidunt, considerandum. Nam quæcumq; alteri accidunt, & alteri oportet accidere: & quibus alterum eorum accidit, & alterū eorū oportet accidere. Si autem aliquid horum dissonet, dilucidum, quoniam non sunt eadem. Videndum autem & si non in vno genere prædicamenti vtræq; sed hoc quidem quale, illud autem quantum vel ad aliquid significet. Rursum si genus vtriusq; non idem, sed hoc quidem bonum, illud autem malum, aut hoc quidem virtus, illud autem scientia. Aut si genus quidem idem, differentie autem non eadem de vtroque prædicantur. Sed de hoc quidem quoniam contemplatiua scientia, de illo autem, quoniā actiua. Similiter autem & in alijs. Insup autem ex magis, si hoc quidem suscipit magis: illud autem non. Aut si abo suscipiunt quidem, non simul autem. Vt qui magis amat, non magis concupiscit. Venerē: quare non

idem

LIBER SEPTIMVS.

idem amor, & concupiscentia veneris. Insuper ex appositione: si eidem vtrūq; appositum, non facit idē. Aut si eodē ab vtroque sublato, quod relinquitur est alterū. Vt si duplū dimidij, & multipulum dimidij idem dixerit esse: sublato enim ab vtroq; dimidio, reliqua idem oporteret indicare. Non indicant autem: nā duplum, multipulū non eadē significant. Considerādū aut non solū si iam aliquid accidit impossibile per positionem: sed & si possibile sit ex suppositione existere, quemadmodū ijs, qui vacuū & plenū aere idem dicunt esse. Nā manifestum, quoniā si exeat aer: vacuum quidem non minus, sed magis erit. Plenum aut aere nō erit āplius. Quare supposito aliquo, siue vero, siue falso: nihil enim refert, si alterum interimitur, alterum autē non: profecto non idem sunt. Vniuersaliter autē loquendo, ex ijs, quę quouis modo de vtroque prædicantur, & de quibus hæc ipsa prædicantur, considerādū si alicubi dissonent. Nā quæcūque de altero prædicatur, et de altero prædicari oportet, & de quibus alterū prædicatur, et alterū prædicari oportet. Insuper cū multifariā idē dicatur, considerandū, si secundū aliquē alium modū eadem sunt. Nam specie vel genere eadē, nō necesse est numero eadē esse. Cōsideremus itaq; vtrū sic eadē, an non sic. Insuper si potest alterum sine altero esse, nō enim erit idem. Qui igitur ad idem loci tot dicuntur.

De eadem definitione loci alij. Cap. II.

Palam aut ex ijs, quę dicta sūt, quoniā ōnes, qui ad idē sūt destructiuū loci, & ad terminū vtilis sūt, vt prius dictū est. Nā si nō idē indicēt et nomen & oratio, manifestum quoniam non erit definitio, assignata oratio. Constructiuorum autem locorum nullus vtilis ad terminū. Non enim sufficit cōsiderare

rare idē, qđ sub oratiōe, & nomine est, & ad construēdū, quo-
 niā definitio. Sed & alia oportet ōnia habere (quæ præcepta
 sunt) definitionē: interimere igitur definitionē sit, & p̄ hęc sēper
 tentandū. Si autē cōstruere volumus, primū quidem scire oportet,
 quoniā nullus aut pruci disputantiū, termino syllogismo colligūt:
 sed omnes principiū, quod tale est accipiunt, ut qui circa Geome-
 tria, & numeros, & alias huiusmodi disciplinas. Deinde quoni-
 am exacte quidem alterius est negocij assignare, & quid est ter-
 minus, & quomodo definire oportet: nunc autem quantum suffi-
 cit ad præsentem utilitatem, tantum solum dicendum, quoniā
 possibile est fieri definitionis, & eius quod est quod quid erat
 esse, syllogismū. Nā si terminus est oratio, quæ quod quid erat
 esse significat, & oportet, ea quæ in termino prædicantur, in eo
 quod quid est de re sola prædicari. Prædicantur autē sola in eo
 quod quid est, genera & differentia. Manifestū, quoniā si quis
 sumat ea, quæ solum de re in eo quod quid est prædicari oportet,
 quod oratio hæc habens terminus ex necessitate erit. Non enim
 contingit aliud esse terminum. Quoniā nihil aliud in eo quod
 quid est de re prædicatur. Quod igitur possibile sit ex termino
 syllogismum fieri, manifestum. Ex quibus autem oportet cōstru-
 ere, determinatum quidem est in alijs diligentius. Ad propositā
 autem doctrinam ijdem loci vtilis. Inspiciendum enim in contra-
 rijs & in alijs oppositis: & totas orationes, & secundum partē
 consideranti. Nam si opposita, & eam (quæ dicta est) propo-
 sitione necesse est esse. Quoniā autem contrariorum plures com-
 plexiones sunt, sumenda est ex contrarijs qualiscūq; maxime ap-
 parebit contraria definitio. Totas igitur definitiones (ut dictum
 est

LIBER SEPTIMVS.

est) considerandum. Secundū partem autem, hoc pacto: primum quidem quoniam assignatum genus recte assignatum est. Nā si contrariū in cōtrario & propositū non est in eodē, manifestū quoniā in contrario erit: quoniā necesse est cōtraria in eodē genere, vel in contrarijs generibus esse. Et differentias quidē contrarias de contrarijs arbitramur prædicari, vt de albo & nigro. Nā illud quidē disgregatiuum, hoc autē congregatiuum visus est. Quare si de contrario contraria prædicantur, de pposito, quæ assignatæ sunt, prædicabūtur. Quapropter cū & genus & differentia recte assignatæ sunt manifestū, quoniā definitio erit, quæ assignata est. An non necessariū est de cōtrarijs contrarias differentias prædicari, nisi in eodē genere sint cōtraria. Quorū autē genera sunt contraria, nihil prohibet eandē differentia de vtrisque dici, vt de iustitia, & iniustitia. Nā illa quidem virtus, hæc autē vitium animæ est, quare id animæ differentia de vtrisque dicitur. Quoniam & corporis est virtus, & vitium. Id tamen verum est quod contrariorum aut contrariæ, aut eadem differentia sint. Quare si de contrario contraria prædicatur: de hoc autem non manifestum, quoniam quæ dicta est, de hoc prædicabitur. Vniuersaliter autem dicendo, si definitio est ex genere, & differentijs si sit cōtrarij definitio manifesta, & quæ propositi definitio, manifesta erit. Quoniā vero contrariū vel in eodem genere, vel in cōtrario. Similiter autē & differentia, aut contrariæ de cōtrarijs, aut eodē prædicatur, manifestū, quod de pposito, aut idē genus prædicabitur quod & de cōtrario. Differentia autem cōtraria vel omnes, vel aliquæ, reliquæ autē eadē aut cōtra differentia quidē eodē, genera aut cōtraria, aut abo cōtraria genera, et differentia.

Eadem

Eadem enim esse ambo nō contingit. Si autē secus, definitio eadē contrariorū erit. Insuper ex casibus, et cōiugatis. Necesse est enim ad genera genera, et ad terminos terminos cōsequi. Vt si obliuio ē sciētiae amissio, et obliuisci amittere sciētiam erit, ei oblitū esse amisisse sciētiam. Vno igitur eorū, quę dicta sūt, concessio, et reliqua cōcedere necesse est. Similiter autē, et si corruptio dissolutio substantię est, et corrūpere dissoluere substantię erit, et corruptiue dissolutiue: et si corruptiuū dissolutiuū substantię et, corruptio dissolutio substantię erit, similiter autē, et in alijs. Quare vno quouis sūpto et reliqua omnia cōcedantur oportet. Ex similiter se habentibus adinuicem, nā si salubre est effectuum sanitatis: et habile effectiuū bonę habitudinis erit, et adiutiuum effectiuū boni. Nā similiter vnūquodq; eorum, quę dicta sunt: ad suum finē se habet. Quare si vnius eorum definitio est effectiuum esse finis, et reliquorū cuiusq; sic erit definitio. Insuper ex eo, quod est magis et ex eo, quod est similiter, quoties cōtingit construere duas ad duo cōparādo. Vt si magis illa illius, quā hęc huius definitio est: hęc autē, quę minus videtur, definitio est: et illa quę magis. Et si similiter illa illius, et hęc huius, si altera alterius et reliqua reliquę. Vna autē definitiōe ad duo cōparata, aut duabus definitiōibus ad vnū, nequaquā vtilis est ea cōsideratio, quę ex magis est. Nā neque vnā duorū, neq; duas eiusdē definitiones possibile est esse. Sunt autem opportunissimi locorum, et qui nunc dicti sunt, et qui ex casibus: coniugatisq; sunt. Quocirca et oportet maxime detinere, et prōptos habere hos. Vtilissimi enim ad plurima, et aliorū eos, qui maxime sūt coies. Nā ceterorū

LIBER SEPTIMVS.

illi maxime efficacissimi, ut inspicere in singularibus, & considerare in speciebus, si conueniat definitio. Quoniam uniuoca species est. Est autem utilis hic locus, ad eos, qui ponunt ideas esse, ut prius dictum est. Insuper si per Metaphoram dixit nomen, aut idem de eodem prædicauit, ut diuersum. Et si quis alius communis, & efficax locorum est, illo utendum.

De constructione, & destructione prædicatorum loci. Cap. III.

Quoniam autem difficilius est construere, quam destruere terminum, ex ijs, quæ postea dicentur, manifestum. Nam nosse ipsum, & sumere à respondentibus huiusmodi propositiones non facile est: ut quoniam eorum, quæ sunt in assignata oratione, hoc quidem genus, illud autem differentia. Et quod in eo quod quid est genus, & differentia prædicantur. Sine his uero impossibile est definitioni, syllogismum fieri. Nam si quædam etiam alia in eo quod quid est de re prædicantur, incertum est: neque dicta est, an alia eius definitio est. Quoniam definitio est oratio, quod quid erat esse significans. Manifestum autem & ex his. Nam facilius unum quam multa concludere, unum enim quodcumque sit, destruere, interepturi sumus terminum. At construenti, omnia necesse est construere, quoniam insunt, quæ in termino insunt. Insuper construenti quidem, uniuersaliter statuendum syllogismum: nam oportet de omni, de quo nomen, prædicari & terminum. Et etiam ad hæc conuerti de quo oratio, & nomen, si debeat proprius esse assignatus terminus. Destruenti uero non necesse ostendere uniuersaliter. Sufficit enim ostendere, quoniam de quodam eorum, quæ sub nomine sunt, oratio non verificatur. Et tamen si uniuersale oporteat destruere, non tamen conuerti necesse est.

cessarium & in destruendo. Nam sufficit destruenti vniuersale
 ostendere quod de aliquo eorū de quibus nomen prædicatur, ora-
 tio non prædicetur. At econuerso non necessarium, vt ostenda-
 tur, quod de quibus oratio non prædicatur, neque nomen prædice-
 tur. Præterea, etiam si omni ei inest, quod sub nomine est, modo
 non soli, interempta est definitio. Similiter autem & circapro-
 prium & genus se habet. In vtrisque enim destruere quàm con-
 struere facilius est. De proprio quidem, manifestū ex ijs, quæ
 dicta sunt. Nam vt plurimum in cōplexione proprium assigna-
 tur, quare destruere quidem est vñ interimenti. Construētū ue-
 ro omnia syllogismo colligere necesse est. Insuper & reliqua
 fere omnia, quæ ad definitionem: & ad proprium cōueniet dici.
 Nā & omni oportet, quod sub nomine est construenti mōstra-
 re, quoniā inest. Destruenti aut sufficit ostēdere vni nō inesse.
 Præterea si omni inest, non aut soli, etiam sic destructū fit, per-
 inde ac in definitione dicebatur. De genere aut, quoniā cōstrue-
 re quidē necesse est vno modo, qui omni ostendit inesse, destruen-
 ti aut dupliciter. Nam siue nulli, siue alicui ostensum sit non in-
 esse, interemptū est quod in principio. Præterea cōstruenti qui-
 dem non sufficit, quod inest, ostēdere. Sed & quod, vt genus in-
 est, ostendendum. Destruenti autem sufficit ostēdere non inesse,
 uel alicui, uel nulli. Videtur insuper, quēadmodum in alijs cor-
 rumpere, quàm facere facilius sic & in his destruere, quàm con-
 struere. In accidente vero vniuersale quidem facilius destruere,
 quàm construere. Nam construenti quidem ostendendum, quoni-
 am omni, destruenti autem sufficit ostendere vni non inesse. Par-
 ticulare vero econuerso: nam facilius construere, quàm destrue-

LIBER SEPTIMVS.

re. Construenti enim satis est ostendere alicui inesse, destruenti autem, ostendendum, quoniam nulli inest. Manifestum autem, quia de causa omnium facillimum est terminum destruere. Plurima enim sunt in ipso data multorum dictorum. Ex pluribus autem citius fit syllogismus. Nam verisimile in multis magis quam in paucis peccatum fieri. Insuper ad terminum quidem contingit per alia argumentari. Siue enim non propria sit definitio, siue non genus, quod assignatur siue non inest, aliquod eorum, quæ sunt in definitione, interempta fit definitio. Ad alia autem neque per ea, quæ ex terminis, neque per alia contingit omnia argumentari. Sola enim ea, quæ ad accidens, communia sunt omnibus predictis. Inesse enim oportet vnumquodque eorum, quæ dicta sunt. Si autem non ut proprium inest genus, nondum interemptum est genus. Similiter autem et proprium non necessarium, ut genus, inesse. Neque accidens: ut genus, aut proprium: sed inesse tantum. Quare non possibile ex aliis ad alia argumentari, nisi ad definitionem solum. Manifestum igitur, quoniam facillimum omnium est terminum interimere. Construere autem difficillimum. Nam et illa omnia oportet syllogizare. Etenim quoniam insunt, quæ dicta sunt. Et quoniam genus est, quod assignatum est. Et quoniam propria est definitio, et adhuc præter hæc, quoniam significat, quod quid erat esse oratio. Et hoc probe oportet fecisse. Aliorum autem proprium maxime huiusmodi. Nam interimere quidem facilius. Quoniam ex pluribus plerunque est. Construere autem difficillimum. Quoniam multa oportet astruere, et adhuc quoniam soli inest, et quoniam conuersim prædicatur de re. Facillimum autem omnium construere accidens.

Nam

Nam in alijs quidem non solum inesse, sed & quoniam sic inest, ostendendum. In accidente vero, quoniam inest duntaxat sufficit ostendere. Destruere autem difficillimum est accidens, quia quampaucissima in eo data sunt. Non enim consignificatur in accidente, quo modo inest. Quare in alijs quidem dupliciter interimere contingit: aut ostendendo, quoniam non inest, aut quoniam non sic inest. In accidente vero non contingit interimere, nisi ostendendo, quoniam non inest. Loci igitur, per quos copiosissime erimus argumentari ad singula problemata, fere sufficienter enumerati sunt.

OCTAVVS LIBER

Topicorum Aristotelis.

Loci ad instruendum interrogantem. Caput. I.

Ost hęc aut de ordine & quonā modo oportet interrogare, dicendū. Oportet aut primum quidē eum, qui interrogare debet, locum inuenire, vnde sit argumentandum: Secundū aut interrogare, & ordinare singula apud seipsum. Reliquum vero & tertium dicere iam eadem ad alterum. Quo quidem ad locum ipsum inueniendum, si militer philosophi, te Dialectici consideratio est. Verum illa ordinare iam atq; interrogare proprium Dialectici est. Ad alterum enim omne tale est. Philosopho aut & quę renti per se ipsū nihil curę est, si vera quidē sint, & nota, p quę est syllogismus, & nō ponat ea, qui respōdet. Quoniā p̄p̄ qua sūt illis, quę sūt ex principio. Et pręuidet, qđ subsequaturū est. Sed

LIBER OCTAVVS.

fortasse & studiose aget, quoniã maxime notæ, & propinquæ
 sunt dignitates. Ex illis enim scientifici syllogismi. Loca igitur,
 vnde oportet sumere, dictum est prius. De ordine autem, & in-
 terrogatione dicendũ, diuidẽdo propositiones præter necessari-
 as, quæcunque sumendæ sunt, siquidem necessariae dicuntur, per
 quas syllogismus fit. Quæ autem præter has sumuntur, quatuor
 sunt: aut enim gratia inductionis, vt detur vniuersale, aut ad
 magnitudinem orationis, aut ad occultationem conclusionis, aut
 vt dilucidior sit oratio. Præter eas aut nulla est assumenda pro-
 positio, sed per has augere, & interrogare tentandũ. Sunt aut
 quæ ad occultationẽ, certaminis gratia, sed quia õne negotium,
 qđ huiusmodi est, ad alterũ est, necesse & illis vt. Necessarias
 igitur per quas fit syllogismus, non statim præordinandũ, sed
 abeundẽ ad suprema, vt non postulet quis contrariorũ eandẽ
 disciplinã, sed oppositorum. Posito enim hoc, & quod cõtrario-
 rum eadem disciplina est, syllogizabit, quoniã ex oppositis con-
 traria sunt. Si vero illam non ponat, per inductionem sumendũ
 proponenti in particularibus cõtrarijs. Nã aut per syllogismũ,
 aut per inductionem necessarias sumendum, aut has quidem in-
 ductione, illas autem syllogismo. Quæcumq; autem valde ma-
 nifeste sunt, illas quoq; oportet protendere. Nam quod secuturũ
 est, in abscessu, & inductiõẽ immanifestius est. Præterea simul
 ipsas vtilis protendere erit ei, & qui nõ potest illo modo præpte
 sumere. Igitur, quæ præter has dictæ sunt, harum gratia qui-
 dem accipiendæ sunt. Si quidem vnaquaq; eo modo vtendũ indu-
 centi quidẽ à singularibus ad vniuersalia, & à notis ad ignota.
 Sunt autẽ magis nota, quæ secundũ sensum, vel simpliciter, vel
multi-

multitudini. Celanti vero prosyllogizare, ea per que syllogismus
 eius, quod ex principio est, debet fieri. Et hæc, ut plurimum. Erit
 etiam hoc, si quis non solum necessarias, sed & earum, quæ vales
 sunt ad illas, aliquam syllogizare auerit. Insuper conclusiones non di-
 cere, sed posterius simul omnes syllogizare. Sic enim longissime
 abscedet ab ea, quæ ex principio positione. Ut autem vniuersali-
 ter dixerim, sic oportet eum interrogare, qui latenter interrogat,
 ut interrogata omni oratione, & eo dicente conclusionem, quæ-
 ratur propter quid, id aut erit maxime prædictum modum. Nam
 sola vltima dicta conclusione, immanifestum erit, quoniam modo acci-
 dit. Quoniam non præuidit respondens ex quo accidit, non dige-
 stis per membra prioribus syllogismus, minime, etiã per membra di-
 geritur syllogismus conclusionis, cum non eius suppositiones ponuntur.
 Sed cum ea sumuntur, a quibus syllogismus fit, vult autem non con-
 tinua postulata sumere ex quibus syllogismi. Sed vicissim ad aliam
 & ad aliam conclusionem. Nam positus convenientibus iuxta se
 inuicem, magis quod accidit ex ipsis, manifestum. Oportet autem
 & definitione sumere (in quibus possibile est) vniuersalem pro-
 positionem non in ipsis, sed in coniugatis. Nam decipiunt falsa ra-
 tiocinatione se ipsos, quando in coniugato sumitur definitio, si non
 vniuersale concedunt. Ut si oportet sumere, quod qui irascitur, ap-
 petit poenam, sumatur ira appetitus esse poenæ propter appare-
 tem paruipensionem. Et erit manifestum, quoniam hoc sumpto,
 habemus vniuersale, quod præelegimus. At eis, qui in ipsis pro-
 ponunt, sæpe accidit, ut obstat respondens, quoniam magis se
 habet in eare instantia: ut quoniam non omnis, qui irascitur, ap-
 petit poenam. Nam parentibus irascimur quidem, non autem

LIBER OCTAVVS.

poenam appetimus. Fortasse autem non vera instantia est, nā in quibusdam sufficiens poena est tristari solum, & facere poenitere. Verum tamen habet aliquid verisimilis: vt non videatur irrationabile negare propositum: at in iræ definitione non similiter facile est instantiam inuenire. Præterea proponere oportet eū, qui proponit, non vt propter ipsum: sed alterius gratia. Nam deuitant ea, quæ ad positionem sunt vtilia. Vt autem simpliciter est dicere, quāquam maxime dubium facere, vtrum quod proponitur, an oppositū, sumere vult. Nam cum dubium fuerit quidnam ad positionem sit vtile, magis, quod ei videtur: ponunt. Insuper per similitudinem interrogare. Nam & persuasium est, & latet magis vniuersale. Vt quoniam quemadmodum scientia & ignorantia contrariorum eadem, sic & sensus contrariorū idem. Aut contra, quoniam sensus idem: contrariorum est, & scientia. Hoc autem est simile inductioni: non tamen idem. Nam illic quidem a singularibus vniuersale sumitur. In similibus autem non est, quo d sumitur vniuersale sub quo omnia similia sunt. Oportet autem, & ipsum sibi met quandoque instantiam ferre. Nam insuspecte se habent respondentes ad eos, qui videntur iuste argumentari. Vtile autem & dictum addere, quoniam consuetū, & dicitur hoc tale. Nam pigrescunt, quod solitum est dimouere, instantiam non habentes. Simul autem & quia vtuntur & ipsi talibus, cauent ea dimouere. Insuper non diligenter agere, et si omnino vtile sit. Nam aduersus diligenter agentes, magis remittuntur. Et ipsum vt in similitudine proponere. Quod enim propter aliquid aliud proponitur, & non propter ipsum, vtile ponentibus magis est. Insuper non d proponere, quod oportet sumere,

mere, sed cui consequens id est ex necessitate. Nam & magis concedunt, quoniam non similiter ex his manifestum est, quod consecuturum est: & sumpto hoc, sumptum est & illud. Et id vltimo interrogare, quod maxime vult sumere. Nam maxime prima renuunt. Quoniam plurimi interrogantium prima interrogant, circa quæ vel maxime student. Ad quosdam autem prima, quæ huiusmodi sunt, proponere. Nam proterui maxime prima admittunt, nisi omnino manifestum sit, quod secuturum est. In fine autem proteruiunt. Similiter autem & quicumque arbitrantur acuti esse in respondendo, ponentes enim prima in fine recantant, tanquam nihil acciderit ex ijs, quæ posita sunt. Ponunt enim prompte confidentes habitui, & arbitantes se nihil esse passuros. Insuper prolongare & interponere, quæ nihil sunt vsui ad orationem: quemadmodum pseudographia vtentes. Nam cum sint plura, immanifestum, in quo falsum sit. Quare & occultant quandoque interrogantes, in absconso proponentes ea, quæ proposita per se, non ponerentur. Ad occultationem igitur dicitur est vtendum.

Pro introductione respondentis loci alij. Cap. II.

AD ornatum vero inductione, & diuisione eorum, quæ affinia sunt. Inductio quidem quale quid est, manifestum. Diuidere autem huiusmodi, vt quoniam scientia est scientia melior, aut quia certior est, aut quia de melioribus. Et quoniam scientiarum, aliæ quidem sunt contemplatiuæ, aliæ autem actiuæ, aliæ vero effectiuæ. Vnum quodque enim talium conornat qui se orationem, non necessarium autem est, vt dicatur ad conclusionem. Ad diluciditatem autem, exempla & similitudines afferendum. Modo exempla accommoda-

LIBER OCTAVVS.

ta fuerint, & ex quibus scimus. Qualia Homerus, non qualia
 Cherrillus, sic enim dilucidius erit, quod proponitur. Utendum
 autē in differendo, syllogismo quidē ad Dialecticos magis, quā
 ad multitudinem. Inductione verō contra, ad multitudinē magis.
 Dictum est autem de his, & prius. Est autē in aliquibus quidē
 inducenti possibile interrogare vniuersale, in aliquibus vero non
 facile. Quoniam non positum est similitudinibus nomen omni-
 bus commune. Nam quando oportet vniuersale sumere, & sic
 in omnibus talibus esse dicere, id determinare difficillimum est:
 qualia sunt ea, quæ proferuntur huiusmodi, & qualia non. Et
 propter hoc sæpenumero dissident in disputationibus, alij quidē
 dicentes similia esse, quæ non sunt similia. Alij vero dubitantes
 quæ sunt similia, nō esse similia. Quare tentandū in omnibus tali-
 bus ipsum nomen affingere, vt neq; respondenti liceat dubitare,
 quoniam non similiter dicitur, quod infertur, neq; interrogāti ca-
 lūniari, vt similiter dicto, quoniam plura eorum: quæ nō similiter
 dicuntur, similiter videtur dici. Quando autem inducenti in plu-
 ribus, non dederit vniuersale, tunc iustum est petere instantiam.
 Non dicente autem ipso in aliquibus non sic, non est iustum pete-
 re in quibus non sic? Oportet enim inducentem prius, sic instā-
 tiam petere. Et digne petendum instantias (non in eo quod pro-
 ponitur) ferre: nisi vnum tantum sit huiusmodi, vt dualitas paritū
 numerorum solus primus. Oportet enim eo, qui instat, in altero
 instantiam ferre, aut dicere: quoniam hoc solum tale est. Ad
 eos autem, qui instant vniuersali, ferētes autē instantiā non in eo-
 dem, sed in æquiuoco: vt quoniam habet aliquis non suum colo-
 rem, vel pedem, vel manum (habebit enim pictor non suum co-
 lorem,

lore, & cocus pedem non suum.) Diuidendo profecto reuera in
 talibus interrogandum est. Nam latente æquiuocatione bene vide-
 rentur instare propositioni. Si autem non in æquiuoco, sed in eodem
 instans prohibeat interrogationem, oportet auferentem id: in quo
 instantia est, proponere reliquum vniuersale faciendo, donec su-
 mat, quod vtile est. Vt in obliuione, & oblitum esse. Non enim
 concedunt eum, qui amisit disciplinam, oblitum esse. Quonia trã-
 seunte re, amisit quidem disciplinam, oblitus autem non est. Di-
 cendum igitur auferenti id, in quo instantia est, reliquum. Vt si
 permanente re amisit disciplinam, idcirco oblitum esse. Similiter
 autem & contra instantes, quonia maiori bono, maius opponitur ma-
 lum. Proferunt enim quoniam sanitati, quæ minus bonum est bo-
 na habitudine, maius malum opponitur. Nam egritudinẽ maius esse
 malum mala habitudine. Auferendum igitur & in hoc, id in quo
 instantia est. Ablato enim magis ponet: ut quoniam maiori bo-
 no maius malum opponitur, nisi alterum inferat alterum: quæ admodum
 bona habitudine sanitatem. Non solum autem eo instante, hoc facien-
 dum est, sed etiam si sine instantia negauerit, propterea quia præui-
 det aliquid talium. Nam ablato eo, in quo instantia est, cõpelletur
 ponere, quonia non præuidet in reliquo, in aliquo non sic esse. Si
 autem non ponat efflagitatus, instantiam non habebit assignare.
 Sunt autem huiusmodi propositionum, quæ in aliquo falsæ sunt, in
 aliquo autem veræ. In his enim par est auferre, reliquum autem
 verum relinquere. Si autem in multis proponenti non ferat in-
 stantiam, postulandum est ponere. Nam dialectica est propo-
 sitio, ad quam sic in pluribus se habentem non est instantia. Quo-
 niam autem contingit idem & sine impossibili, & per impossi-
 bile

LIBER OCTAVVS.

bile syllogizare, demonstranti quidem, & nō differenti, nihil re-
 fert vel sic, vel illo modo syllogizare. Differenti autem non est
 utendum per impossibile syllogismo. Nam si sine impossibili qui-
 dem syllogismo syllogizat, minime fiet, ut dubitent. At quando
 per impossibile syllogizat (nisi valde manifestū sit falsum es-
 se) nō impossibile dicunt esse. Quare nō fit interrogātibus, quā
 volunt. Oportet autem proponere, quæcunque in pluribus quidē
 sic se habent, modo instantia aut omnino non sit, aut nō in super-
 ficie sit conspiciere. Nā qui non possunt conspiciere in quibus nō
 sic, tanquam verum quidem sit, ponunt. Non oportet autem
 conclusionem interrogationem facere, alioquin eo remanente
 non videretur fieri syllogismus. Nam & sæpe cum non inter-
 rogat, sed, ut sequens infert, negant. Et hoc facientes non viden-
 tur per hæc redargui, qui non conspiciunt, quoniam accidit ex
 ijs, quæ posita sunt. Quando igitur non dicens quidem acci-
 dere, interrogabit, ille autem negabit, omnino non videtur fieri syl-
 logismus. Non videtur autem omne vniuersale dialectica pro-
 positio esse, ut quid est homo? aut quot modis dicitur bonum?
 Est enim dialectica propositio, ad quam est respondere sic,
 vel non. Ad dictas autem non est. Quare non sunt dialecti-
 cæ huiusmodi interrogationes, nisi ipse determinās vel diuidens
 dicat, ut putas ne bonum sic, vel non sic dicitur. Nam ad talia
 facilis responsio vel affirmando, vel negando. Quapropter
 tentant tum sic proponere huiusmodi propositionum. Simul au-
 tem & iustum fortasse est ab illo interrogare, quot modis dici-
 tur bonum, quando hoc diuidente & proponente, nullo modo
 concesserit. Quisquis autem vnam orationem multo tempore
 inter-

interrogat, male interregat. Nam si respondeat quidem es interrogato, quod interrogatur, manifestum, quoniam multas interrogaciones interrogat, aut frequenter easdem. Quare aut nugatur, aut nō habet syllogismū, ex paucis enim ōnis syllogismus. Si uero nō respōdeat, nō increpat, aut discedit. Est aut argumentari difficile & sustinere facile easdē suppositiones. Sūt aut talia, & quæ natura sunt prima & quæ postrema. Nā prima quidē termino indigent. Postrema uero per multa terminantur, volēti cōtinuū sumere à primis, aut sophisticæ vidētur argumentationes. Impossibile enim demonstrare quippiam est eum, qui non incipit à proprijs principijs, & cōnectit vsque ad vltima. Desistere autem non dignum putant respondentes, neq̄ si interrogans desinerit, aduertunt. Non facto autem manifesto, quidnam est ipsum propositum, non facile est argumentari. Maxime autem quod tale est, circa principia accidit. Num alia quidem per hæc monstrantur, ipsa uero non per alia contingit, sed necesse est definitione taliū vnumquodq̄ cognoscere. Sunt autem difficile argumentabilia, & quæ valde propinqua sunt principijs. Nō enim cōtingit plures ad hæc rationes inuenire, cum & horū, & principiorū, per quæ necesse est monstrare ea, quæ post illa sunt, pauca sint media. Terminorum autem difficile argumentabiles, ij omnium maxime sunt, quicunq̄ vtiuntur talibus nominibus, quæ primum quidem immantifesta sunt simpliciter ne, an multipliciter dicantur. Adhuc autem quæ neque nota, vtrum proprie, an secundum translationem definita dicantur. Nam quia obscura sunt, non habent argumenta, quia uero ignoratur si absque translatione dicitur, quod ta-

LIBER OCTAVVS

le est, non habet increpationem. Omnino autem omne problema quando fuerit difficile argumentabile, uel termino indigere arbitrium est, uel eorum, quæ multipliciter, uel eorum, quæ secundum translationem esse dicuntur, uel non longe à principijs: aut quia non manifestum est primum nobis hoc idem, quoniam etiam dictorum modorum est, quod dubitationem præstat. Nam cum manifestus esset modus, perspicuum esset, quoniam aut definire, aut diuidere, aut propositiones inuenire oportet, quippe cum per has ostendantur ultima. Et in multis positionibus (non bene assignata definitione) non facile est disputare atque argumentari: ut utrum unum uel contrarium an plura? Definitis autem contrarijs aliquo modo, facile est ostendere, utrum contingit plura eidem esse contraria, an non? Eodem autem modo et in alijs definitione indigentibus. Videntur autem et in disciplinis, quædam ob definitionis defectum, non facile describi. Vt et quoniam, quæ ad latus secat planum linea, simuliter diuidit et lineam et locum. Definitione autem dicta, statim manifestum est, quod dicitur. Nam eadem diuisionem habent loca, et lineæ. Est autem definitio eius orationis hæc. Simpliciter autem prima elementa, positis quidem definitionibus (ut quid linea, et quid circulus) facillimum est ostendere. Verum non multis ad unumquodque eorum est argumentari, quoniam non sunt multa media. Si autem non ponantur principiorum definitiones: difficile. Fortasse autem omnino impossibile. Similiter autem his, et in illis, quæ sunt circa orationes, se habent, non igitur latere oportet, quando difficile est argumentabilis positio, quoniam passa est aliquid eorum, quæ dicta sunt. Quando autem erit ad dignitatem et propositionem

maior

maior labor disputare, quam ad positionem: dubitare utiq; posset quispiam, utrum ponenda sint talia, an non? Nã si nõ ponat, sed poscat & ad illa disputare, maius præcipiet, quã quod in principio positum est. Si uero ponat, credet ex minus credibilibus. Si igitur oportet non difficilius problema facere, ponendum. Si autem per notiora syllogizare, non ponendum. An discenti quidẽ nõ ponendũ nisi notius sit. Exercitanti uero, ponendũ, si verum solum appareat. Quare manifestum, quoniam non similiter & interroganti, & docenti existimandum est esse ponendum. Quo pacto igitur interrogare, & ordinare oportet, pene sufficiunt, quæ dicta sunt.

Loci pro respondente. Cap. III.

DE responsione aut primum quidem determinandum, quidnam sit opus bene respondentis, quemadmodum bene interrogantis, Est autem interrogantis quidem sic ducere orationẽ, ut faciat respondentem dicere, inopinabiliora, quam ea, quæ propter positionem sunt necessaria. Respondentis uero, nõ propter se apparere accidere impossibile, aut quod præter opinionem est, sed propter positionem. Nam alterum fortasse peccatum ponere primum, quod non oportet, & alterum positum non seruare aliquo modo. Quia autem sunt indeterminata ijs, qui exercitatio nis, & experientiæ gratia orationes faciunt, (nam non eadem considerationes & discantibus & docentibus, & concertantibus, & ijs, qui semper se inuicem exercent inspectionis gratia. Nam discenti quidem ponenda sunt semper ea, quæ uidentur, Quippe cum nullus conetur falsum docere. Concertantium uero interrogantem quidem uideri aliquid facere oportet omnino.

Respon-

LIBER OCTAVVS

Respondentem autem, nihil videri pati. Et in Dialecticis congressionibus, quæ non concertationis, sed experientiæ, & inspectionis gratia orationes faciunt, nondum enucleatum est, quo pacto oporteat coniectare respondentem, & qualia dare, & qualia non ad bene aut non seruandum positionem. Quoniam igitur nihil habemus traditum ab alijs, ipsi aliquid dicere tentemus. Necessè est itaque respondentem sustinere orationem, ponendo, aut probabilem, aut improbabilem positionem, aut neutram, & aut simpliciter probabilem, aut improbabilem, aut indeterminatè, huic alicui ut aut sibi, aut alij. Nihil autem refert quouis modo probabilis, aut improbabilis fuerit. Nam idem modus erit bene respondendi, uel dandi, uel non dandi, quod interrogatum est. Cùm igitur improbabilis fuerit positio, necessè est & cõclusionem p̄babilẽ fieri. Cùm uero probabilis, improbabile: quippe cùm se per oppositũ positionis interrogãs cõcludat. Aisi neq; probabile neque īp̄babile fuerit, quod positũ est, & cõclusio erit talis. Quoniã aut bene syllogizãs, ex probabilioribus, & notioribus propositũ demonstrat, manifestũ, quoniã cùm simpliciter īprobabile fuerit, quod ponitur, nihil dãdũ est à respondente, quod non uidetur simpliciter, nec quod uidetur quidẽ, minus tamẽ cõclusiõẽ uidetur. Nã cùm improbabilis est positio, probabilis est cõclusio. Quare oportet, quæ sumuntur probabilia esse oĩa, et quidẽ magis probabilia, quã quod proponitur, si debet p̄ notiora, quod minus notũ est, cõcludi. Quare si neq; tale est quippiã eorũ, quæ interrogãtur, nõ ponẽdũ est à respõdẽte. Si aut positio fuerit simpliciter probabilis, dilucidum est, quoniã conclusio erit simpliciter īprobabilis. Ponẽdũ igitur quæ uidentur õnia, & eorũ, quæ non uidentur

uidentur, quæ cumq; sunt minus improbabilia conclusione. Nā suf-
 ficienter sic uidebitur disceptatū esse. Similiter aut erit & si ne-
 que improbabilis, neq; probabilis est positio. Nā sic, & quæ ui-
 dentur omnia dandū, & eorū, quæ nō uidentur, quæcumq; minus
 sunt improbabilia cōclusiōe. Sic enim probabiliores accidit ora-
 tiones fieri. Si igitur simpliciter quidē probabile uel improbabi-
 le, quod ponitur ad ea, quæ uidentur simpliciter cōparatio faciē-
 da. Si aut nō simpliciter probabile sit, quod ponitur, sed respon-
 denti, ad se quod uidetur, & non uidetur, iudicando, ponendū uel
 non ponendū. Si uero alterius opinionem tuetur, respondēs ma-
 nifestū, quoniā ad illius mentem aspiciendo ponere singula de-
 bet, & negare. Quare & qui tuentur extraneas opiniones, ut bo-
 nū & malū esse idem, (quæ admodū Heraclitus inquit) nō dant
 non inesse simul contraria eidem: non quia uidetur eis hoc, sed
 quia secundum Heraclitum sic dicendum, Faciunt autē hoc &
 qui suscipiunt ab inuicem positiones. Coniectant enim ac si is di-
 cat, qui ponit. Manifestum igitur quæ coniectandum responden-
 ti, siue simpliciter probabile, siue alicui positum. Quoniam autē
 est necesse omne, quod interrogatur, aut probabile, aut improba-
 bile esse: aut neutrum, & aut ad orationem, aut non ad orationē
 esse, quod interrogatur. Si sit quidē quod uidetur, & non ad ora-
 tionē, dandū est dicendo, quoniā uidetur. Non enim interimitur
 (posito eo) quod in principio. Si uero non uidetur, & nō ad ora-
 tionem, dandum quidem, sed annotandum (quoniam non uidetur
 ad deuitationem absurditatis. Si uero sit ad orationem, & uide-
 atur, dicendum, quoniam uidetur quidem, sed ualde propin-
 quum ei, quod in principio est, & interimitur, eo posito, quod pro-
 positum

LIBER OCTAVVS.

positū est. Si autē ad orationē quidem, sed valde improbable sit postulatum: fatendū, quoniā accidit hoc posito: at valde absurdum esse quod proponitur. Si vero neque probabile, neq; improbabile, si nihil quidem ad orationē, dandum nihil determinandū. Si autem ad orationem, annotandum, quoniam interimitur eo posito, quod in principio est. Nam sic & qui respondet, nihil videbitur propter hoc pati, si quidem praevidens singula posuerit. Et qui interrogat, assequetur syllogismum, positus ab eo omnibus probabilioribus conclusione. Quicumque vero non ex probabilioribus conclusione conantur syllogizare, per spiciū, quoniam non bene syllogizant. Quare has interrogationes non ponendū. Similiter autem & in ijs, quae obscure, & multipliciter dictūtur occurrendū est. Nā quia permissum est respondēti nō discēti dicere non disco, & multipliciter dictū, nō ex necessitate cōfiteri, vel negare manifestū, quoniā primum quidem, nisi planum sit quod dicitur, non pigrescendū est dicere, non intelligo. Nā saepe propterea, quia in interrogatibus nō clare dant, occurrit aliquid difficile. Si autē notum quidē sit, multipliciter autē dictū, si in omnibus quidē verum vel falsum sit, quod dicitur, dandum simpliciter, quod dicitur, vel negandum. Si autem in aliquo quidem sit verum, in aliquo autem falsum, annotandum est, quoniā multipliciter dicitur: & quoniam hoc quidē falsum, illud autem verum est. Nam cum posterius distinguitur, immanifestum, si & in principio ambiguum animaduertit. Si autem nō praeviderit dubiū, sed in alterum aspiciens posuerit: dicendum ad eum, qui in alterū ducit, quoniam non ad id aspiciens dedit: sed ad alterum eorum. Nam pluribus existentibus, quae sub eodem nomine, uel eadem

oratione

oratiōe sunt, facilis est ambiguitas. At si & dilucidū, & sim-
 plex sit, quod interrogatur, aut sic, aut nō respōdendū. Quoniā
 autem omnis propositio syllogistica, aut earum aliqua est ex
 quibus est syllogismus, aut propter aliquam illarum: manifestū,
 quoniam interdum alterius gratia sumentur: cum plura similia
 interrogant, nam aut per inductionem, aut per similitudinem ple-
 rumque vniuersale sumunt. Singularia igitur omnia ponen-
 dum: si vera sint, & probabilia. Ad vniuersale autem tentan-
 dum instantiam ferre. Nam sine instantia, vel quæ sit, vel quæ
 videatur, prohibere orationem proteruire est. Quare si multis
 apparentibus: non dederit vniuersale, qui non habet instantiam,
 manifestum est, quoniam proteruit. Insuper si neque contra ar-
 gumentari habeat, quoniam non verum, longe magis videbitur
 proteruire: quamuis nec hoc sufficiat. Nam complures ra-
 tiones opinionibus contrarias habemus, quas difficile est solue-
 re. Velut Zenonis quoniam non contingit moueri, neque stadi-
 um pertransire. Sed non propter id, quæ sunt opposita his nō
 ponendum. Si igitur quispiam neq; contra argumentari habeat,
 neq; instare & non ponit, dilucidū, quoniā proteruit. Est enim
 in disputationibus proteruia, responsio præter dictos modos syl-
 logismi destructiua. Sustineret autem & positionem, & definitionē
 ipsum sibi ipsi oportet præargumētādo. Nā ijs, ex quibus interi-
 mūt interrogātes, quod ponitur manifestū, quoniā aduersandū,
 inopinabilem vero suppositionem cauendū sustinere. Erit autē
 inopinabilis multipliciter. Nam & ea, ex qua absōna contin-
 git dicere: vt si omnia dicat aliquis moueri, aut nihil: & quæ
 cūq; peioris moris, esse eligēda. Insuper et quæ sunt cōtraria cō-

LIBER OCTAVVS.

silijs, ut quoniam voluptas bonum, & iniuriam facere melius, quam iniuriam pati. Nam non (ut orationis gratia sustinentem, sed ut dicentem ea) quæ videntur, oderunt. Quæcunque vero orationū falsum syllogizāt soluendū interimēdo id propter quod fit falsum. Nā non is, qui quodais interimit, soluit, neq; si falsum est, quod interimitur. Habere enim pōt plura falsa oratio. Ut si quis sumat sedentē scribere Socratē uerò sedere. Accidit enī ex his Socratē scribere. Interempto igitur Soeratem sedere nihil magis soluta est oratio: quamuis falsum sit postulātū, sed nō propter id oratio falsa. Nā si quis sit sedens, quidem, non scribens autē, non amplius in tali apte accōmodabitur eadē solutio. Quare nō id interimendū, sed sedentē scribere. Nō enim ōnis, qui sedet, scribit. Soluit igitur ōnino, qui interimit id, ppter quod fit falsum. Nouit autē solutionē, qui scit, quomā propter id falsa est oratio, quēadmodum in ijs, quæ falso describuntur. Nō enim sufficit instare, neq; si falsum sit, quod interimitur sed id, propter quod falsum, assignandum. Sic enim erit manifestum, utrum prospiciens aut non? facit instantiam.

Loci communes pro interrogante & respondente.

Caput. III.

Est autem prohibere concludi orationē, quadrupliciter. Nā aut interimendo id, propter quod fit falsum aut, ad interrogantem instantiam ducendo. Sæpe enim non soluit quidem, tamen qui interrogat, non potest longius procedere. Tertium autem ad interrogata. Accidit enim ex interrogatis quidē non fieri, quod volumus: quoniam non bene interrogata sunt. Ad dito autē aliquo fieri conclusionem. Si igitur nō amplius potest produ-

producere interrogās, ad interrogantē erit instantiā. Si autem
 potest, ad interrogata. Quartū autē, & pessima instantiarum
 est, quę est ad tēpus. Nā quidā talibus instāt, ad quę disputare
 pluris est tēporis, quā pręsentis exercitationis. Instātia igitur
 vt dictū est prius, quatuor modis fiunt. Solutio autem est earū,
 quę dictę sunt, prima tantū. Reliquę autem prohibitiōes quę-
 dam, & impedimenta conclusionum. Inculpato vero oratio,
 & secūdū ipsam orationē, & quādo interrogatur, nō eadē. Ple-
 rūq; enī quod nō bene disputetur oratio, is, qui interrogatur est
 causa. Quoniā nō cōcedit ex quibus ad positionē bene erat di-
 sputare. Nō enim est in altero solo bene absoluerē cōmune opus.
 Necessarium igitur quandoq; ad dicentem & nō ad positionē
 argumentari. Quando is, qui respondet, contraria interroganti
 pręsumit corroborare. Proteruiētes igitur altercatorias, & nō
 Dialecticas faciūt exercitationes. Insuper autē, quia exercita-
 tionis, & experimenti gratia, & non doctrinę huiusmodi sunt
 orationes, perspicuum, quoniam non solum vera syllogizandū,
 sed etiā falsum. Nec p̄ vera semper, sed quādoq; etiā per falsa.
 Sæpe enim vero posito interimere necesse est disputātē. Qua-
 re proponenda falsa: quandoque autem & falso posito, interi-
 mendum per falsa. Nihil enim prohibet alicui videri, quę non
 sunt, magis quāam vera. Quapropter ex ijs, quę illi videntur
 oratione facta, magis erit suavis, quāam adiutus. Oportet au-
 tem eum, qui bene transfert, dialectice, & non contentiose
 transferre. Vt Geometram, geometrice, siue falsum, siue ve-
 rum sit, quod concludendum est. Quales autem Dialectici
 syllogismi, dictum est prius. Quoniā autē peruersus socius est,

LIBER OCTAVVS

opus, patet, quoniã etiã in orationibus. Nã cõmune quippiam, quod proponitur, & in illis est. Præterquam in cõcertantibus, in quibus quidẽ non est eũdem vtrisq; finem assequi. Nã plures vno impossibile est vincere. Differet autem nihil siue in respõdẽdo, siue in interrogãdo fiat. Nã et qui cõtentio se interrogat, prave disputat, & qui in respondẽdo nõ dat, quod videtur, neq; suscipit quicquam, quod vult interrogans. Manifestum igitur ex ijs, quæ dicta sunt, quoniam non similiter increpandum & secũdum seipsam orationẽ, & interrogantẽ. Nã nihil prohibet orationem quidẽ prauã esse, interrogantẽ vero, vt possibile est, optime contra respondentẽ disceptare. Nam contra proteruos nõ possibile est fortasse statim sumere quales quis vult, sed quales fieri possibile, faciẽdi syllogismi. Quoniam autẽ est indeterminatum, quando contraria, & quando ea, quæ sunt in principio, sumunt homines. Nam plerũq; per seipsos dicẽtes cõtraria dicunt, & abnuẽtes prius, dant posterius, quoniã interrogãtes & contraria, & quæ in principio plerumq; subaudiunt, necesse est pravas fieri disputationes. Causa autẽ est qui respõdet, hæc quidem non dans, illa autẽ talia dans, manifestum igitur, quoniã nõ similiter inculpandum & interrogantes, & orationes. Orationis autẽ secundũ se, quinq; sunt inculpationes. Prima quidẽ, quando ex interrogatis neq; quod propositũ est, neq; omnino quicquam concluditur, cum vel falsa sint, vel inopinabilia, aut õma, aut plarima, in quibus consistere debet cõclusio, & neq; ablatiis quibusdam, neq; additiis, neq; his quidẽ ablatiis, illis vero additiis, sit cõclusio. Secunda autẽ, si ad positionem non fiat syllogismus & ex talibus, eo modo, quo dictum est. Tertia vero, si additiis quibusdam,

busdam, fiat syllogismus. Hæc autem sint deteriora ijs, quæ inter
 rogantur, & minus probabilia conclusione. Rursum si ablati
 quibusdam, nam quandoque sumunt plura, quam sint necessaria.
 Quare non eo quod hæc sint, fit syllogismus. Insuper si ex in-
 opinabilioribus, & minus credibilibus cõclusiõe, aut si ex veris,
 sed maiore opera indigentibus demonstrari quã problema. Nõ
 oportet autem omnium problematum syllogismos existimare similiter
 probabiles esse, & suasibiles. Nam natura statim sunt alia qui-
 dem facilia, alia vero difficilia eorum, quæ quærentur. Qua-
 re si ex aliquibus, ut fieri potest, maximè probabilibus conie-
 cturam fecerit, disputatum bene est. Manifestum igitur, quo-
 niam orationis nõ eadem inculpatio & ad problema, & ad se.
 Nã nihil secundum se quidẽ orationẽ prohibet esse vituperabi-
 lem, ad problema autem laudabilem. Et rursum ediuerso secun-
 dum se quidẽ laudabilẽ, ad problema autem vituperabilẽ: quando
 ex pluribus probabilibus & veris facile est concludere. Erit
 quandoque etiã oratio concludens, quã non concludens deterior,
 quando illa quidem ex absurdis concludit, cum non sit tale pro-
 blema. Hæc autem indiget talibus, quæ sunt probabilia & vera.
 Cũ nondum in assumptis sit oratio. Eos autem, qui per falsa ve-
 rum concludunt, non iustum est inculpare, nam falsum quidẽ sem-
 per necesse est per falsa syllogizare, verum autem quandoque per
 falsa est syllogizare. Manifestum autem id ex analyticis. Cũ autem
 demonstratio sit alicuius dicta oratio, si aliquid aliud est, quod
 ad conclusionem nullo modo se habet, nõ erit ex illo syllogismus.
 Sed si appareat, sophisma erit, non demonstratio: & est philo-
 sophema quidem syllogismus demonstratiuus: & Epichirema

LIBER OCTAVVS.

Syllogismus dialecticus & sophisma syllogismus cōtētiōsus, & aporema syllogismus dialecticus contradictionis. Si vero ex vtrisque, quæ videantur aliquid ostendatur nō autē similiter videantur, nihil phibet, quod ostenditur, magis altero videri. Sed si hoc quidē videatur, illud autē neutro mō sit, aut si hoc quidem videatur, illud autē similiter non videatur similiter vtiq̄ue erit, & nō itaq̄. Si magis alterū sequitur quod est magis. Est autē quoddā & idē ad syllogismos peccatū, quādo ostēditur per lōgiora q̄ cōtingit per breuiora, & quæ orationi insunt. Vt quoniā est opinio magis altera quā altera, si quis petat ipsam vnūquodq̄ maxime esse, & opinabile esse ipsum quod vere est. Quare quibusdā magis ipsum. Ad quod autē magis, magis dicitur esse, esse autē & ipsum opinari verum. An erit certior quibusdam. Petitum enim est & ipsam opinionē verā esse, & ipsum vnūquodque maxime esse. Quare eadem opinio, quæ maxime vera est, certior est. Sed quæ nequitia maior, quā quæ facit, circa id, cuius est oratio, latere causam. Oratio autem est manifesta, vno quidē modo, & publicissimo, si sit cōcludēs sic, vt nihil oporteat interrogare. Vno autem & qui maxime dicitur, cum sumpta quidem, sumpta ea, ex quibus necessarium est esse, sint tamen per conclusionem terminata. Insuper si defuerit aliquid, quod est valde probabile.

Pro opponente & respondente loci communes.

Caput. V.

Falsa autem oratio vocatur quadrupliciter, vno quidem modo, quando apparet concludere, non concludens, quæ vocatur syllogismus litigiosus. Alio autē modo, quando cōcludit
quidem

quidem, non tamen ad propositum, quod accidit maxime in ijs, quæ ad impossibile ducunt. Aut ad propositum quidem concludit, non tamen secundum propriam disciplinam. Hoc autem est, si ea, quæ nõ est medicinalis, videatur esse medicinalis, aut Geometrica, quæ non est Geometrica, aut dialectica, quæ nõ est dialectica, siue verum, siue falsum sit, quod accidit. Alio aut modo, si per falsa concludit. Huius autem erit quandoque quidem conclusio falsa, quandoque autem vera. Nam falsum quidem semper per falsa concluditur. Verum autem possibile est, & non per uera, ut dictum est prius. Esse vero falsam orationem, dicentis peccatum potius quam orationis est, & neque dicentis semper, sed cum latuerit ipsum, quod falsam orationem dixit aliquam. Nam secundum se falsum pluribus veris suscipimus magis, si ex ijs, quæ maxime videntur, interimit aliquid verorum. Talis enim existens verorum, demonstratio est. Oportet enim positorum aliquid non esse omnino. Quare erit huius demonstratio. Si autem verum concludat per falsa, & ualde absurda, earum, que per falsum syllogizant, cõpluribus deterior erit: erit aut talis, & quæ per falsum cõcludit. Quare manifestum, quod prima quidem cõsideratio orationis secundum seipsam est, si cõcludit: secunda, utrum verum vel falsum, tertia vero ex qualibus quibusdam. Nam si ex falsis quidem, opinabilibus tamen, rationabilis. Si autem ex existentibus quidem, sed in opinabilibus, praua. Si autem & falsa, & ualde inopinabilia sint, dilucidum, quoniam praua & simpliciter & ad rem. Id autem quod in principio, & contraria quoniam pacto peteret interrogans, secundum veritatem quidem in analyticis dictum est, secundum opinionem vero nunc dicendum. Peteri itaque videtur

LIBER OCTAVVS

d, quod est in principio, quinque modis. Manifestissimo quidem, et primo, si quis ipsum, quod monstrari oporteat, petat. Hoc autem in eo ipso quidem non facile latere potest. In multiuocis autem, & in quibuscunque nomen, & oratio idem significat, magis. Secundo autem, quando quod particulariter oportet demonstrare, vniuersaliter quis petierit, ut qui argumentatur, quoniau contrariorum una disciplina, omnium oppositorum postulauerit unam esse. Nam uidetur id, quod oportebat secundum se ostendere, cum alijs petere pluribus. Tertio, si quis quod vniuersaliter est ostendere propositum, particulariter petat, ut si de omnibus contrarijs propositum est, de aliquibus postulet. Videtur enim hic, quod cum pluribus oportebat ostendere, secundum se extra petere. Rursus, si quis diuidens petat problema, ut si oportet ostendere Medicinam sani & ægri, utrumque extra postulet. Aut si quis eorum, quæ sequuntur seinuicem ex necessitate, alterum petat, ut latus incommensurabile esse diametro, si oporteat ostendere, quoniam diameter lateri. Aequaliter autem & contraria petunt ei, quod ex principio est. Nam primo quidem, si quis opposita petat secundum affirmationem, & negationem. Secundo autem contraria secundum oppositionem, ut bonum & malum idem. Tertio uero si quis vniuersaliter postulans, particulariter petierit contradictionem, ut si quis sumens contrariorum unam disciplinam sani & ægri alteram esse petat. Aut si hoc petens, in vniuersali oppositionem tenet sumere. Rursus si quis petat contrarium ei, quod ex necessitate accidit per ea, quæ posita sunt. Et si quis ea quidem non sumat, quæ opposita, sed alia petat duo, ex quibus erit opposita contradictio. Differt autem contraria sumere

re ab eo, quod est in principio. Quoniam huius quidem est peccatum ad conclusionem (nam ad illam aspicientes, quod in principio, est dicimus petere) contraria autem sunt in propositionibus quo ipse aliquo modo se habeant ad invicem. Ad exercitium autem, & exercitationem talium orationum: primum quidem convertere assuescere oportet orationes. Sic enim & ad id, quod dicitur, facilius nos habebimus, & in paucis plures sciemus orationes. Nam convertere est transumentem conclusionem cum reliquis interrogationibus interimere unum quippiam eorum, quae dicta sunt. Necessesse enim si conclusio non est, unam aliquam interimere propositionum, si quidem omnibus positis, necessesse erat conclusionem esse. Et ad omnem positionem, & quoniam sic, & quoniam non sic, argumentum considerandum: & cum inueneris, solutionem statim & querendum. Sic enim simul accidet & ad interrogandum: & ad respondendum exerceri. Et si ad nullum alium habemus, ad nos ipsos mutuo comparare, eligentes quae ad positionem eandem argumenta sunt. Hoc enim & ad cognoscendum multam facilitatem praebet, & ad redarguendum magnam habet adiuventum, quando quispiam promptus est argumentari, & quoniam sic, et quoniam non sic. Nam ad contraria accidit facere observationem, & ad cognitionem, & ad eam (quae secundum philosophiam est) peritiam posse conspiceri, & conspexisse, quae ab utraque suppositione, non paruum instrumentum. Nam reliquum horum recte eligere alterum. Oportet autem ad id, quod tale est, esse ingeniosum & hoc est secundum veritatem esse ingeniosum, posse bene eligere verum, & diffugere falsum. Quoniam qui bene nati sunt probe facere possunt. Quippe cum qui amant, & qui oderunt, quod

LIBER OCTAVVS

quod proferunt, facile discernunt, optimum. Et ad ea, quæ sæpissime incidunt problemata scire oportet orationes, & maxime quæ pro primis positionibus sunt. Nam in his sæpe contendunt, qui respondent. Insuper etiam terminorum copiosos esse oportet tum probabiliū, tum etiam primorum atque se habere præoptos. Nam per hæc fiunt syllogismi. Tentandum autem & ea (in quæ sæpissime incidunt orationes aliæ) tenere. Nam quemadmodum in Geometria ante opus est circa elementa exercitatum esse, & in numeris circa capitales prompte se habere: & multum refert ad hoc quod est & alium numerum cognoscere multiplicatū, similiter & in orationibus promptum esse ad principia, & propositiones in ore scire. Nam quemadmodum in memoriæ sensorio solum loci positi, statim faciunt ipsas res memorare, ita hæc ad ratiocinandum promptiorem efficiunt, quippe cum ad determinatas illas secundum numerum inspiciant. Et propositionem communem magis quam orationem in memoria ponendum, nam principio, & suppositione mediocriter copiosum esse difficile est. Insuper orationem vnam plures facere assuescendū, veluti ij, qui occultissime abscondunt. Tale autem erit, si quis quam plurimū recesserit à cognitione eorum de quibus est oratio. Erunt autem potiores orationum vniuersales maxime, quæ id pati possunt. Ut quoniam non est vna plurium disciplina. Sic enim & in ijs, quæ sunt ad aliquid, & in contrarijs, & in coniugatis est. Oportet autem reminisci vniuersales facere orationes, tamen si fuerit disputans particulariter, sic enim & plures licebit vnam facere. Similiter autem & apud rhetores in enthymematibus. Eundem autem quam maxime fugere in vniuersale ferre syllogismos. Et semper

oportet considerare orationes, si in pluribus communibus disputantur: nam omnes particulares in vniuersali disputatae sunt. Et inest in particularibus eius, quod est vniuersale, demonstratio. Cum non sit syllogizare quicquam sine vniuersali. Exercitatio autem facienda, inductiuarum quidem ad rudem. Syllogisticarum vero ad expertum. Omnino autem exercitationis gratia disceptationibus tentandum afferre aut syllogismum de aliquo, aut propositionem, aut solutionem, aut instantiam: siue recte quis dicat, siue perperam: vel ipse vel alter, & ad quippiam vterque. Ex his enim facultas. Exercitatio autem facultatis gratia: & maxime circa propositiones & instantias. Est enim (ut simpliciter dicamus) Dialecticus propositiuus & instantiuus. Est autem proponere quidem vnum facere, quae sunt plura. Instare autem, quod vnum est, facere plura. Nam aut diuidit, aut interimit, hoc quidem dās, illud autem non dās eorum, quae proposita sunt. Non est autem cum omni disputandum, neque contra quemlibet exercitandum. Esset enim necesse ad aliquos prauas fieri orationes. Sed ab eo, qui tentat apparere, omnino diffugiendum: & si iustum quidem sit omnino tentare ratiocinari, non tamen pulchrum: cum non oporteat aduersus quoslibet facile consistere. Esset enim necesse idem paruiloquiū emergere. Nam & qui excitati sunt, non possunt abstinere a disputatiōe sine altercatione. Oportet autem factas habere orationes ad huiusmodi problemata, in quibus cum paucissimorum copia eas ad quam plurima vtilis habeamus. Illae vero sunt vniuersales, & ad quas in promptu quippiam ad inuenire difficile est.

PRIMVS LIBER ELENCHORUM
sophisticorum Aristotelis.

Quid intendit, & aliquem syllogismum,
sophisticum esse. Cap. I.

Et sophisticis autē elenchis, de quibus ijs qui elenchi quidem videntur, non autem sunt elenchi, sed paralogismi, dicamus incipientes secundū naturam à primis. Quod igitur alij quidem sint syllogismi, alij autem (cum non sint,) videantur, manifestum est. Nam quemadmodum & in alijs id fit per quandam similitudinem, sic & in orationibus se habet. Et enim hi quidem habitum probe habent, illi vero videntur ex tribu tumentes, & parentes seipsos. Et pulchri, hi quidem ob pulchritudinem, illi autem videntur, seipsos fucantes. Et in ipsis inanimatis quoque similiter. Nam & illorum hæc quidem argentum, ista vero aurum reuera sunt. Illa vero non sunt quidem, apparent autem secundū sensum, ut lithargyrina, & stannea, argentea: & felle tincta, aurea. Eodem autem modo & syllogismus & elenchus, hic quidem est, ille vero non est: apparet autē propter imperitiam. Imperiti enim velut distantes à longe, speculātur. Nā syllogismus quidē ex quibusdā est positus, ut ducamus aliquid aliud ex necessitate ab ijs, quæ posita sunt, per ea quæ posita sunt. Elenchus autem syllogismus, cum cōtradictione cōclusionis. Hi autem hoc non faciunt. Videntur autē ob multas causas, quarū vnus locus aptissimus & publicissimus per nomina est. Nam cum non sit res ipsas secundū seipsas ferentes disputare,

alij sunt videri
saber 2. b. m.
m. saber. flant
ca. vlt. h. s. o. ipse.
d. p. i. g. m. j.

disputare. Sed nominibus pro rebus vtimur notis, quod accidit in nominibus, in rebus quoque arbitramur accidere, quæ admodum in ijs qui calculis supputant. Sed hoc non est simile. Nã nomina quidem finita sunt, & orationum multitudo: res vero numero sũt infinitæ. Necesse itaq; est plura eandem orationem & nomen vnum significare. Quemadmodum igitur & illi, qui non sunt idonei calculos sustinere, a scientibus decipiuntur, eodem quoque modo, & in orationibus, qui nominum virtutis sunt ignari per facile captionibus capiuntur, & ipsi disputantes, & alios audientes. Ob hanc igitur causam, & eas, quæ dicendæ sunt, est syllogismus, & elenchus, apparent non existens autem.

De generibus disputationum.

Caput. II.

Quoniam autem quibusdam magis operæ precium est videre esse sapientes, quàm esse, & non videri. (Est enim sophistica apparens sapientia, non existens autem: & sophista pecuniosus ab apparente sapientia, & non ab existente) manifestum, quoniam necessarium illis etiam est magis videri facere sapientis opus, quàm facere, & non videri. Est autem (vt vnum ad vnum sit dicere) sapientis opus in vnoquoque non mentiri quidem ipsum, de quibus nouit, mentientem autem manifestare posse. Hæc autem sunt, alterum quidem quatenus potest dare orationem, alterum vero quatenus potest sumere. Necesse est igitur illos, qui volunt sophisticè agere, dictarum orationum genus quærere, operæ precium enim est. Nam huiusmodi potestas faciet videri sapientes, cuius sunt desiderium habentes.

Quod

qui ignorat arte
minutionem.

PRIMVS

Quod igitur tale orationum genus sit, & quod talem appetant potestatem illi, quos vocamus Sophistas, manifestum est. Quot autem sunt species Sophisticarum orationum, & ex quot numero potestas ea constat, & quot partes contingit esse negotij, & de alijs quæ suffragantur ad hanc artem, nunc dicamus. Sunt igitur ad disputandum orationum genera quatuor: doctrinales, dialecticæ, tentatiuæ, contentiosæ. Et doctrinales quidem sunt, quæ ex proprijs principijs cuiusque disciplinæ, & non ex his, quæ videntur respondententi, syllogizant. Nam oportet credere eum, qui discit. Dialecticæ autem, quæ ex probabilibus contradictionis sunt syllogisticæ. Tentatiuæ vero ex ijs, quæ videntur respondententi, & quæ necessarium est eum scire, qui simulat se habere scientiam, quomodo determinatum est in alijs. At contentiosæ, apparenter syllogisticæ sunt, ex ijs, quæ apparent probabilia. De demonstratiuis quidem in Analyticis dictum est, de Dialecticis vero & tentatiuis, in ijs, quæ prius: de altercatorijs autem, & contentiosis nunc dicendum.

Finis sophisticæ, & loci sophistici in dictione.

Cap. III.

Primum igitur sumendum est, quot coniectant qui in orationibus decertant, atque coaltercantur. Sunt autem hæc quinque numero, redargutio, & falsum, & inopinabile, & solæcismus, & quintum quod est facere nugari eum, qui condisputat: hoc autem est frequenter cogere idem dicere. Aut non est vñquodque horum, sed apparet esse. Maxime enim volunt videri redarguere. Secundo falsum aliquid monstrare. Tertio ad hoc quod est inopinabile ducere. Quarto solæcismo vti facere. Hoc

autem

*in disputat hoc sept.
no semper est unus
finitis coram, sed est
pant c.*

autem est facere secundum locutionem barbarizare ex oratione respondentem. Ultimo frequenter idem dicere. Modi autem redarguendi sunt duo, nam alij quidem sunt in dictione, alij vero extra dictionem. Sunt autem ea quidem quae in dictione faciunt phantasiam, sex numero. Videlicet æqui-uocatio, amphibolia, cõpositio, diuisione, accentus, et figura dictionis. Huius autem fides & per inductionem, & syllogismus, & si quis sumatur alius, ^{modus probandi, cum syllog.} & quoniam totidem modis, si eisdem nominibus, & eisdem orationibus non idem significamus. Sunt autem propter æqui-uocatio-^{que socrus sũt falsa cas.} nem huiusmodi orationes, vt quoniam discunt scientes. Nã ea, quae memoriter dicuntur, discunt grãmatici. Discere enim æqui-uocũ est: & hoc est intelligere eum, qui utitur scientia, & hoc est accipere scientiam. Et rursus, quoniam mala bona sunt, nam quae expediunt bona sunt. Mala autem expediunt. Duplex enim expediens est & necessariũ, quod accidit plerunq; in malis. (Est enim quoddam malum necessarium,) & bona quoq; expediẽtia dicimus esse. Insuper autem eundem sedere & stare, & ægrotare, & sanum esse. Nam qui surgebat, stat, & qui sanabatur, sanus est. Surgebat autem sedens, & sanabatur ægrotans. Aegrotantẽ enĩ quodlibet facere aut pati, non vnum significat. Sed quãdoque quidem, qui nunc ægrotat, aut sedet, quãdoq; aut, qui ægrotabat prius. Verũtamẽ sanabatur quidẽ ægrotans, & ^{non} ægrotans: sanus est aut non cũ ægrotans, sed ægrotans non nunc, sed prius. Per amphiboliam aut, sunt tales, velle capere me hostes. Et putas ne quod quis cognoscit, hoc cagnoscit. Etenim & cognoscen-tem & cognitum cõtingit quasi significare hac oratione. Et putas quod quis videt, id videt: videt aut colũnam, quare columna videt

PRIMVS

videt. Et putas, quod tu dicis esse, hoc tu dicis esse? Saxum autē dicis esse: tu ergo dicis saxum esse. Et putas ne est silentem dicere? Duplex enim est & silentem dicere, & hunc dicere silentem, & quæ dicuntur. Sunt autem tres modi secundū æquiuocationem & amphiboliam. Vnus quidem, quando oratio vel nomen plura significat principaliter, ut aquila vel canis. Alius autem, quando soliti sumus, sic dicere. Tertius vero modus, quando compositū plura significat, separatū vero simpliciter, ut scire literas. Nam vtrumque fortasse vnum quidem significat, & scire, & literæ: ambo autem plura. Aut literas ipsas scientiam habere, aut literarum, alium. Amphibolia igitur & æquiuocatio propter hos modos sunt. Propter compositionem vero huiusmodi sunt, ut possibile est sedentem ambulare, & non scribentem scribere. Non enim idem significat, si diuidens quis dicat, & componens: quoniam possibile est sedentem ambulare, & non scribentē scribere. Est hoc idem ^{si} (si quis componat) non scribentem scribere, significabit profecto, quoniam habet potestatem ut non scribens scribat. Siquis autem non componat, quoniam habet potestatem, quando non scribit, ut scribat. Et discit nunc literas, si quis didicit quas scit: Insuper quod vnum solum potest ferre, plura potest ferre. Propter vero diuisionē, quoniam quæque sunt duo & tria, paria, & imparia. Et quod maius æquale: tandem enim & adhuc amplius. Nam eadem oratio diuisa & composita non idem semper uidebitur significare. Ut ego te posui seruū, existentem liberum, & hoc, quinquaginta uirorū cētum dereliquit Achilles. Propter accentum autē in ijs, quæ sunt sine scriptura, non facile est dialecticis facere orationē. In scripturis

autem

Si sumamus. Subst.
pro se, sine se
sine forma.
et si sumamus subst.
ut formæ et priua
hoc simul.

autē, & poematibus magis, ut metuo longas pereunte noctes,
 lydia dormis: & heu quia nam tanti cinxerunt æthera nimbis.
 Quæ igitur per accentū fiunt: hæc sunt. Quæ autem propter
 figurā dictionis sūt accidūt, quādo nō idē similiter interpretatur.
 Vt masculinū, foemininū, vel foemininū masculinū, vel quod inter
 hæc est, alterum horū. Vel rursus quantum quale, vel quale quan-
 tum, vel faciens patiens, vel dispositum facere, & alia, ut divisū
 est prius. Nam est aliquid, quod non est eorum, quæ sunt face-
 re, ut aliqui de eorum, quæ sunt facere dictione significare, ut vale-
 re similiter figura dictionis dicitur ei, quod est secare vel ædifi-
 care. Et tamen illud quidem quale quid & affectum quodammo-
 do significat: hoc verò facere aliquid. Eodem autem modo &
 in cæteris. Propter igitur dictionē redargutiones ex his existūt.
 De locis redargutionū sophisticarū extra dictionē. Cap. IIII.

Eorum verò, qui extra dictionem sunt, paralogismorum,
 species sunt septem. Vna quidem propter accidēs. Secun-
 da autem propter id, quod simpliciter, vel non simpliciter,
 sed aliquo modo, aut ubi, aut quando, aut ad aliquid dicitur. Ter-
 tia propter Elenchi ignorantiam. Quarta propter consequēs.
 Quinta propter id, quod est in principio sumere. Sexta pro-
 pter id, quod non est causam ponere. Septima verò propter
 plures interrogationes vnam facere. Propter igitur accidens
 paralogismi sunt, quando similiter quodcumque existimabitur
 rei, & accidenti inesse. Nam cum multa accidant eidem, non
 est necesse omnibus prædicatis, & ei de quo prædicantur illa
 omnia inesse. Sic enim omnia erunt eadem, ut sophistæ dicunt.
 Vt si coriscus est alter ab homine, ipse est alter à se. Est enim
 b homo,

spes. cum

improvisis

hō, aut si d. Socrate alter: Socrates autem homo, ab homine alte-
 rum dicunt esse confessum. Nam accidit (a quo dixit alterū es-
 se) hunc esse hominem. Propter id autē quod est hoc quidē sim-
 pliciter: illud autem aliquo modo, atq; non principaliter, quando-
 quidē quod in parte dicitur, ut simpliciter dictum sumitur. Ve si
 quod non est, opinabile est. Quomā quod nō est, est. Nō enim
 idē est & esse quid, & esse simpliciter. Aut rursus, quoniam
 quod est, nō est ens, si eorū, quæ sunt quippiā, nō est: ut si nō est
 hō. Nam non idē est non esse quid, & nō esse simpliciter. Ap-
 paret autē, quoniā per quā propinquū est dictiōe, & parū differt
 esse quid ab eo, quod est esse, & non esse quid, ab eo, quod est nō
 esse. Similiter autē & propter id, quod est aliquo modo, & sim-
 pliciter, ut si Indus (cum sit niger) albus est dētes. Albus igitur
 & non albus est. Aut si ambo aliquo modo, quoniam simul
 contraria inerunt. Tale autem in quibusdam quidē cuiuslibet facile
 est considerare, ut si sumens A Ethiopē nigrū esse, dentes dicat
 quoniam albus. Si ergo ibi albus, quoniam niger, & non niger,
 putabit disputasse syllogistice, cum perfecit interrogationē. In
 quibusdam vero latet frequenter, in quibuscunq; cum aliquo mo-
 do dicatur, simpliciter videtur sequi. Et in quibuscunq; non facile
 est considerare vrum eorum præcipue sit assignandum. Fu au-
 tem tale in quibuscunq; similiter sunt opposita. Nā videntur aut
 ambo, aut neutrum dandum esse simpliciter prædicari: ut si dimi-
 dium quidem album, dimidium vero nigrum, vtrum album, aut ni-
 grum? Qui autem sunt propterea quia non determinatur quid
 est syllogismus, vel quid est Elenchus, propter defectum ora-
 tionis sunt. Nam Elenchus est contradictio eiusdem, &

quod nō est hō nō
 est, hic est
 quod nō est hō.
 9. nō est hō.
 in re signata per dia
 vivat.

omod

vnus

vnius, non nominis, sed rei, & nominis, non synonymi sed eius-
 dem: ex ijs, quæ data sunt ex necessitate, non connumerato eo,
 quod erat in principio. Et secundum idem, & ad idem, & simi-
 liter, & in eodem tempore. Et eodem autem modo fieri potest,
 vt quis de aliquo mentiatur. Nam qui omittit aliquid eorū, quæ
 dicta sunt, apparent redarguere. Vt quoniam idem duplum &
 non duplum. Nam duo vnius quidem duplum sunt: trium autem
 non duplum. Aut si ad idem duplum & non duplum idē est:
 non tamen secundum idem est. Nam secundū longitudinē du-
 plum, secundum latitudinem non duplū est. Aut si ad ad idem
 & secundum idem, & similiter: non tamen simul, quoniam ap-
 paret Elenchus. Trahet autem utique quis hunc ad eos, qui sunt
 inductione. Qui autem propter id, quod in in principio erat su-
 mūtur, fiunt quidem sic, & tot modis, quot modis cōingit, quod
 in principio est, petere. Vidētur autē redarguere, quoniam non
 potest quis inspicere idem, & diuersum. Quæ uerò propter
 consequēs est redargutio, id eo est, quoniā putant cōverti conse-
 quentiā. Nam si cum hoc est ex necessitate, illud sit, & cū illud
 est, putant & alterū esse ex necessitate. Vnde & quæ ob opi-
 monē ex sensu sunt, deceptiones fiunt. Nā saepe esse mel fel su-
 spicati sunt, quoniā flauus color mel sequitur. Et quia accidit ter-
 rā pluuia fieri madidā, etiā si madida sit, opinantur pluuisse: id au-
 tem nō necessariū est. Inrhetoricis, uero quæ secundum signū fiūt
 demonstrationes, ex consequētibz sunt. Nā volentes ostendere,
 quoniā adulter, quod consequens est, accipiūt, vt quoniā con pūis,
 aut quoniam videtur noctu errabundus? Pluribus autem hæc
 quidē insunt, prædicatū tamen non inest. Similiter autē & in syl-

PRIMVS

logisticis, ut est Mellissi oratio, quoniam infinitum est vniuersum.
 Sumens quidem vniuersum in genitum, (nam ex nihil fieri,) quod
 aut factum est, ex principio fieri: si igitur non factum est, princi-
 piū non habet vniuersum. Quare infinitum, non necesse est hoc acci-
 dere. Non enim si ōne, quod factum est, principium habet, etiā quic-
 quid principium habet, factum est. Quēadmodū si febricitans, cali-
 dus, etiam calidum necesse est febricitare. Qui vero propter nō
 causam, ut causam cum assumitur, quod non causa est, tanquam
 propter illud fiat redargutio. Accidit autem tale ad impossibile
 syllogismis. Necessarium enī est in his aliquid interimere ex ijs,
 quę posita sunt. Si ergo enumeretur in necessarijs interrogationi-
 bus propter quas accidit impossibile, videbitur propter id saepe fi-
 eri redargutio. Vt quoniā est anima, & vita idē. Nā si genera-
 tio corruptioni est contrarium, & alicui corruptioni erit quaedam
 generatio contrarium. Mors autē corruptio quaedā, & cōtrarium
 vitæ: quare vita generatio, & viuere generari. Hoc autē impossi-
 bile, nō ergo idē anima, et vita. Sed nequaquā syllogizatum est, nā
 accidit (& si quispiā non idē dixerit vitā & animā) impossibile.
 Sed solū contrarium vitā quidē morti, cū sit corruptio. Corruptio
 ni autē generationem: a syllogisticæ igitur simpliciter non sunt hu-
 iusmodi orationes, sed ad propositum: a syllogisticę. Et latet ple-
 rūq; non minus ipsos interrogantes, quod tale est. Propter igitur
 consequens, & propter non causam orationes huiusmodi sunt.
 Qui autem propter id, quod est duas interrogationes vnā face-
 re, quando latet plures esse, & perinde ac vna sit, assignatur res-
 ponsio vna. Est autem in aliquibus facile videre, quoniam plu-
 res, & quoniam non vna responsio danda est, ut vtrum terra
 mare

mare est, an coelum? In aliquibus vero, minus, & quasi vna sit aut confitentur, quoniam non respondent ad interrogatum, aut redargui videntur. Vt putas hic et hic est hō? Quare cū aliquis percusserit hunc, & hunc, percutie hominem, & non homines. Aut rursum, quorum hæc quidem sunt bona, illa autem non bona, omnia hæc bona, aut non bona? Nam vtrumuis dixerit, est quidē ut aut redargutionē, aut apparens falsum videatur facere. Dicere enim eorum, quæ nō bona sunt, aliquid esse bonū: aut eorū, quæ bona sunt, nō bonū, falsum est. Quandoq; autem assumptis quibusdam, redargutio etiam fiet vera. Vt si quis cōcedat similiter, & vnum, & plura dici alba & nuda, & cæca. Nam si cæcum est, quod non habet visum, natum tamen habere, & cæca erunt, quæ non habent visum, nata autem habere. Quando igitur hoc quidem habet visum, illud autem non habet, ambo erunt vel videntia, vel cæca, quod est impossibile.

Omnes sophisticas redargutiones in ignorantiam redargutionis reuocatum in. Caput. V.

AVt igitur sic diuidendum apparētes syllogismos, & Elenchos, aut oēs reducendum ad Elenchi ignorantiam ijs, qui hāc principium faciunt. Fieri enim potest, ut omnes dictos modos resoluamus ad Elenchi definitionem. Primum quidem si asyllogistici fuerint. Oportet enim ex ijs, quæ posita sunt accidere cōclusionē, & (ut ita dixerī) ex necessitate, sed nō apparere. Deinde & secundū partes definitionis. Nā eorū qui sunt in lictione, hi quidē sunt ppter duplex, ut equiuocatio, & oratio, & similis figura. Cōsuetū enim hoc ōnia, ut hoc aliquid significare. Cōpositio aut, & diuisio, & accētus, quomā quod differēs
 h iij est,

PRIMVS

est, nō est eadē oratio, aut nomen. Oportebat autē & idem esse, quēadmodū & rē eandē, si debebat Elenchus & syllogismus esse: Vt si tunica, nō uestis syllogizetur, sed tunica. Nā uerum est, & illud, sed nō syllogizatum est: sed ad huc ei qui quærit propter quid, interrogatione opus est, quoniam idem significat. Qui uero secundū accidens, definito syllogismo, manifesti fiunt. Nam eandem definitionem oportet syllogismi, & elenchi fieri, attamen & adiungere contradictionem. Siquidem elenchus syllogismus contradictionis est. Si igitur non est syllogismus accidentis, non fit elenchus. Non enim si cum hæc sint, necesse est illud esse, id autē est album, necesse est album esse propter syllogismū. Neq; si triangulus duobus rectis tres angulos habet æquales, & accidit ei figurā esse, vel primū, vel principiū, quonia figurā, vel primum vel principiū tale est. Nam non quatenus figura, vel primū, vel principiū, sed quatenus triangulus demonstratio est. Similiter autē & in alijs. Quare si elenchus est syllogismus quidam, non utriusque erit elenchus, qui secundū accidens. Verū propter hoc & artifices, & omnino scientes ab inscijs redarguunt. Nā secundū accidens syllogismos faciunt contra sapientes, qui si non possunt diuidere, aut interrogati concedunt: aut non concedentes, putantur concessisse. Qui uero propter ipsum aliquo modo, & simpliciter, quoniam non de eodem negatio & affirmatio est. Nā aliquo modo albi, aliquo modo non album, & simpliciter albi, simpliciter non album negatio est. Si igitur cū datur aliquo modo esse album, quis ut simpliciter dictum accipit, non facit elenchum. Apparet autē propter ignorantiam ipsius quid est elenchus. Manifestissimi autē omnium, qui prius dicti sunt, propter elen-

chi

chi definitionē sūt. Et propterea sic nūcupati sunt. Nā propter orationis omissionem phantasia fit. Et diuisis hoc pacto cōmune in omnibus hīs ponendū est orationis ommissio. Qui vero propter id quod sumitur quod erat in principio, et non causa, ut causa ponitur, manifesti sunt propter definitionem. Nam oportet conclusionem accidere eo quod hęc sunt. Et rursum non cōnume rato eo, quod erat in principio, quod non habent ij, qui sunt propter petitionem eius, quod est in principio. Qui vero propter cōsequens, pars sunt accidentis: nam consequens accidit. Differt autē ab accidente, quoniam accidens quidem est in vno solo sumere: ut idem esse flavum & mel, & album & cygnum. Quod autē propter consequens, semper in pluribus. Nam quę vni, & eidē sunt eadem, & sibi inuicem postulamus esse eadē. Propter quod fit qui propter consequens elenchus. Est autem non omnino verū ut si sit album secundū accidens. Nam & nix, & cygnus albo idem. Aut rursum in Melissi oratione idē accipit factum esse, & principiū habere. Aut equalia fieri, & eandem magnitudinē accipere. Quoniam enim principiū habet quod factum est, et quod habet principium factum esse postulat, tanquam ambo ei, quod est principium habere, eadem sint videlicet, factum esse, & finitum. Similiter autem, & in ijs, quę equalia facta sunt. Si eandem magnitudinem & vnā sumentia, equalia fiunt. Et quę equalia facta sunt, eandem & vnā magnitudinē sumūt. Quare consequens sumit. Quoniam igitur propter accidens elenchus in ignorantia elenchi est, manifestum, quoniā & qui propter cōsequens. Inspiciendum autem est id & aliter. Qui vero propter id, quod est plures interrogationes vnā facere, in eo sunt, quo-

PRIMVS.

niam nos nō enucleamus, siue non diuidimus propositionis orationem. Nam propositio vnum de vno. Idē enim terminus vnius solius, & simpliciter rei est, vt hominis, et vnius solius hominis, similiter autem & in alijs. Si igitur vna propositio est, quæ vnum de vno postulat, & simpliciter erit propositio talis interrogatio. Quoniam verò syllogismus ex propositionibus est, elēchus autem syllogismus, & elēchus erit ex propositionibus. Si igitur propositio vnum de vno, manifestum: quoniam & hic in Elenchi ignorātia est. Nam apparet esse propositio, quæ non est propositio. Si itaq; dedit responsionem, ut ad vnam interrogationem, erit Elenchus. Si autem non dederit, sed apparet, apparens Elenchus. Quare omnes modi cadunt in elenchi ignorantiam. Qui quidem propter dictionem dicti sunt, quia est apparens contradictio, quod erat proprium elenchi. Alij autem propter syllogismi terminum.

Causæ deceptionum, captionum sophisticarum.

Caput. VI.

DEceptio aut fit in ijs quidē, qui sunt propter æquiuationem, & orationem, quoniā nō potest quis diuidere id, quod multipliciter dicitur. Nā quædam nō est promptum diuidere, ut vñ & ens, & ilē. In ijs aut, qui sunt propter compositionē, & diuisionem. Quoniam nihil putatur differre composita, & diuisa oratio, ut in plurimis est. Similiter autem & in ijs, qui sunt propter accentum. Non enim aliud videtur significare itensa et remissa oratio in aliquo, aut non in pluribus. In ijs vero, quæ sunt propter figuram, ob similitudinem dictionis. Difficile est enim diuidere, quæ similiter, & quæ vt aliter dicuntur. Nam

ferme,

ferme, qui hoc potest facere, in procinctu est, ut uideat uerum. Maxime autem sciet innuere, quoniam omne, quod prædicatur de aliquo, arbitramur hoc aliquid esse, & ut unum intelligimus. Nam unum & substantiam maxime uidetur sequi ipsum hoc aliquid, & ens. Quare & in ijs, qui sunt propter dictionem hic modus ponendus. Primum quidem, quoniam magis deceptio fit in ijs, qui cum alijs considerant, quam qui per seipsos. Ea autem quæ cum alio est consideratio, per orationem est. Quæ enim per seipsos, non minus per ipsam rem. Deinde & per seipsos decipi accidit, quando in oratione faciunt considerationem. Insuper deceptio ex similitudine. Similitudo autem ex dictione est. In ijs autem, qui sunt propter accidens, quoniam non potest diuidere idem & diuersum, & unum, & multa, neque quibus prædicationum omnia hæc & rei accidunt. Similiter & in ijs, qui propter consequens sunt. Pars enim accidentis est consequens. Insuper etiam in multis apparet, & postulatur hoc pacto, si hoc ab illo non separatur, neque ab altero separatur alterum. In ijs uero, qui sunt propter omissionem orationis, & in ijs qui sunt propter ipsum aliquo modo, et simpliciter, quoniam propter parum deceptio est. Nam quasi nihil consignificet quid, aut aliquo modo, & simpliciter, aut alicubi, & nunc, & uniuersaliter concedimus. Similiter & in ijs qui (quod in principio est) sumunt, & in non causis, & quicunque plures interrogationes, ut unam faciunt. In omnibus enim his est deceptio, ob id quod est propter parum. Non enim exacte decernimus, neque propositionis, neque syllogismi terminum propter prædictam causam.

Ex quibus locis captiones falsi. Cap. VII.

Quoniam

PRIMVS.

Quoniam autem habemus propter quanta fiunt appaerentes syllogismi. Habemus etiam propter quanta fiunt sophisticum syllogismi, & elenchi. Dico autem sophisticum elenchum, & syllogismum non solum eum, qui apparet syllogismus, vel elenchus, non est autem: sed etiam eum, qui est quidem, apparet autem proprius rei. Sunt autem illi, qui non secundum rem redarguunt, & qui monstrant ignorantes, quod quidem erat proprium tentatiuae. Est autem tentatiua pars Dialecticae. Illam autem potest syllogizare falsum propter ignorantiam eius, qui dat orationem. Sophistici vero elenchi tametsi syllogizent contradictionem, non tamen faciunt manifestum, si ignorat. Nam & scientem impediunt huiusmodi orationibus. Quod autem illos habeamus, hac via manifestum est. Nam propter quanta apparet audientibus, ut interrogata syllogizare, propter haec ei respondentem videbitur. Quare erunt syllogismi falsi propter haec aut omnia, aut quaedam quod enim non interrogatus putatur dedisse, & interrogatus ponet. Verum in quibusdam simul accidit interrogare, quod deest, & apparere falsum: ut in ijs, qui sunt secundum dictionem, & solacismum. Si ergo peralogismi contradictionis propter apparentem elenchum sunt. Manifestum est, quoniam propter tot erunt & falsorum syllogismi, propter quot & apparens elenchus. Apparens autem propter particulas veri. Nam quodcumque defuerit apparebit elenchus. Ut qui propter non accidens, qui ad impossibile est, propter orationem. Et qui duas interrogationes, ut unam facit, propter propositionem, & propter per se, qui propter accidens. Et propter huius particulae, qui propter consequens. Insuper non ire, sed in oratione est accidere. Deinde propter uniuersale, contradictionem. Et secundum

idem

idē & ad idem, & similiter. Et propter ipsum esse in aliquo, vel propter vnumquodq; horum peccat. Præterea propter id, quod est non cōnumerato eo, quod est in principio, quod est in principio sumere. Quare habemus secundū quanta fiunt paralogismi. Secundū enim plura non erunt, secundū autē ea, quæ dicta sunt, erunt ōnes. Est autem sophisticus elenchus, non simpliciter elenchus, sed ad aliquem, & syllogismus similiter. Nam si non sumat id quidem, quod est propter æquiuocum, vñū significare, & quod propter similitudinis figuram solpm hoc, & in alijs similiter: neq; syllogismi, neq; Elenchi erunt, neq; simpliciter, neq; ad eum, qui interrogatur. Si autē sumant, ad eum, qui interrogatur, erunt, simpliciter autē non erunt. Non enim vñū significatum sumpserunt, sed apparens, & apud illum quidem.

De veris & falsis redargutionibus. Cap. IX.

Propter quanta uero redarguunt, qui redargutionibus vtuntur, non oportet tentare sumere sine omnium entium scientia, id autem non est unius artis. Infinitæ enim sunt scientiæ, quoniam & demonstrationes. Elenchi autem sunt & veri. Nō quanta est demonstrare, est & redarguere eum, qui ponet contradictionem ueri. Vt si commensurabilem posuerit diametrū, redarguet utiq; quis, quoniam incommensurabilis. Quare omnium oportet esse scium, quippe cum alij quidē sequantur propter ea quæ in Geometria sunt principia, & eorum cōclusiones: alij autem propter ea, quæ sunt in medicinali facultate: alij deniq; propter illa, quæ sunt aliarum scientiarum. Insuper & falsi Elenchi similiter infiniti erunt. Nam secundū vnāquandq; artem est falsus syllogismus: vt secundū Geometricam Geometricus,

PRIMVS.

tricus, & secundū Medicinalē facultatem, medicinalis. Dico autē secundū artem, secundū illius principia. Manifestum est igitur, quoniam non omnium Elenchorum, sed eorum, qui sunt secundū dialecticam sumendi sunt loci. Nam in cōmunes sunt ad omnē artem & potentiam. Et eū quidē qui est secundū vnā quāq; scientiā elenchū, sciētis est considerare, siue cū non est, apparet, siue cū est, & quare est. Eū autē qui ex cōmunibus est, & sub nulla arte cadens, dialectici. Nam si habemus ex quibus probabiles syllogismi in quolibet, habebimus ex quibus Elēchi. Elenchus enim est syllogismus cōtradictionis. Quare aut unus aut duo syllogismi cōtradictionis Elenchus est. Habemus igitur propter quanta omnes huiusmodi sunt. Si autem hęc habemus, & solutiones habemus. Nam illorum instantiæ solutiones sunt. Habemus etiam propter quot & apparentes fiunt: apparentes autē non cui libet, sed talibus. Infinita enim sunt, si quis considerauerit illa, secundū quot apparent quibuslibet. Quare manifestum est, quoniam Dialectici est posse sumere per cōmunia quædam, propter quot fit, aut qui est Elenchus, aut apprens Elenchus, aut Dialecticus, aut apprens Dialecticus, aut tentatiuus.

Oratiōes ad nomē & ad intellectū nō bene deduci. Cap. IX.

Non est autem differentia orationum, quam quidam dicūt esse, has quidem ad nomen, illas vero ad intellectū. Absurdum enim est opinari alias quidem esse ad nomen orationes, alias autem, & non easdem ad intellectum: Quid enim est non ad intellectum, nisi quando non utitur nomine (qui putat interrogare) eo, ad quod is, qui iterrogatus est, dedit?

Idem

Idem autem id est & ad nomen, & ad intellectum, quando ad quod dedit intelligens. Si autem aliquis (nomine ipso plura significante) unum putet significare & interrogans, & interrogatus ut: forte ens, & unū plura significant. Sed & respondens Zeno & interrogans unum putans esse, interrogavit, & est oratio quoniam unum omnia, hæc ad nomen est, & ad intellectum interrogantis disputata. Si autem aliquis plura putauerit significare, manifestum, quoniam non ad intellectum. Primum itaque circa huiusmodi orationes, quæ plura significant, est ad nomen & ad intellectum. Deinde circa quemlibet est. Non enim in oratione est ad intellectum esse, sed in eo quod respondens se habet aliquo modo ad ea, quæ dantur. Deinde ad nomen contingit omnes eas esse. Nam esse ad nomen, hoc in loco est esse non ad intellectum. Si enim non omnes, erunt quædam aliæ, quæ neque ad nomē, neque ad intellectum. Illi uero dicunt omnes, & diuidunt, uel ad nomē, uel ad intellectum esse omnes, alias autem non. At tamen quicūque syllogismi sunt propter id, quod est multipliciter, horum aliqui secundum nomen sunt. Nam absurde assertitur secundum nomen dici omnes, qui sunt propter dictionem. Sed sunt quidam paralogismi non in eo, quod respondens ad eos se habet aliquo modo, sed quia talem interrogationem oratio ipsa habeat, quæ plura significet. Et omnino absurdum est de Elencho differere, sed non prius de syllogismo. Nam Elenchus est. Quare oportet & de syllogismo prius, quam de falso Elencho, quoniam huiusmodi Elenchus apparens syllogismus contradictionis est. Quare aut in syllogismo erit causa, aut in contradictione (præcedere enim oportet contradictionem) quandoque autem in utroque erit apparet Elen-

PRIMVS

Elenchus. Est autem de eo quod est silentia dicere, in contradi-
 ctione, nō in syllogismo. De eo aut quod est (quod non habet ali-
 quis dare) in utrisq;. De eo vero, quod est, quoniam: Homerī po-
 ema est figura per circulum, in syllogismo. Quæ autem in neu-
 tro est, verus est syllogismus. Sed reuertamur iam, vnde venit ser-
 mo. Vtrum quæ in disciplinis sunt orationes, ad intellectum sint,
 an non? Et si is, cui videtur plura significare triangulus, dede-
 rit etiam non quasi eam figuram, de qua concludebat, quoniã duo
 recti, utrū ad intellectū illius disputauit hic, an nō? Insuper si plu-
 ra quidē significat nomen: ille autē nō intelligit, neq; putat quō is
 non ad intellectū disputat. Aut quō oportet interrogare præ-
 ter assignationem diuisionis. Si & interrogauerit aliquis: si est
 assignata dicere, an nō. Est autem vt sic. Si aut aliquis dederit
 nullo modo, ille autē disputauerit. Non igitur ad intellectum di-
 sputat, neq; ad nomen, quamuis illa oratio videatur earum esse,
 quæ ad nomen sunt. Non ergo est genus aliquod orationum ad in-
 tellectum, sed illæ quidem ad nomen sunt. Et huiusmodi non om-
 nes, quoniam neque Elenchi, sed neque apparentes elenchi. Sunt
 enī & nō ppter dictionē apparentes elenchi, vt qui ppter accidēs
 & reliqui. Si autem aliquis postulat diuidere, quoniam dico quidē
 silentia dicere, hæc quidem sic, illa autem sic, postulatum hoc erit
 primum absurdum. Nam quandoq; non videtur interrogatū mul-
 tipliciter se habere. Sed impossibile est diuidere, qui non putat, de-
 inde docere quid aliud erit. Manifestum enim faciet quoniam pa-
 eto se habet ei, qui neque considerat, neque scit neq; opinatur, quo-
 nam aliud aliter dicitur. Et quoniam in non duplicibus quid
 prohibet & hoc facere: vt putas equales sūt unitates binarijs in
 quater-

quaternarijs? Sunt autem binarij hi quidem sic inexistentes, illi vero sic. Et putas contrariorum vna est disciplina, aut non? Sunt autem contraria, hæc quidem nota, illa vero ignota. Quare videtur ignorare, qui hoc postulat, quoniam aliud est docere, quam disputare. Et quoniam oportet quidem docentem non interrogare, sed eum manifesta facere, illum autem interrogare.

De interrogatione tentatiua, & quid inter contentiosum, & sophisticumq; intersit. Cap. X.

INsuper ut affirmet, vel neget, postulare, non monstrantis est sed experimentum sumentis. Nam tentatiua Dialectica quædam est, qua propter & de omnibus inspicit, & speculatur non scientem, sed ignorantem, atque simulantem. Qui igitur secundum rem considerat communia, Dialecticus est. Qui vero id apparenter facit, sophisticus. Et syllogismus litigiosus, & sophisticus, vnus quidem est apparens syllogismus circa ea, de quibus dialectica tentatiua est, quamuis vera sit conclusio. Nam eius, quod est propter quid deceptorius est. Et quicumque cum non sit secundum cuiusque disciplinam paralogismi videntur esse secundum artem. Pseudographemata enim non litigiosa sunt quippe cum sint secundum ea que sunt sub arte paralogismi. Neque si aliquod est pseudographema circa verum, ut Hippocratis quadratura per lunulas. Sed, ut Brisson quadravit circulum. Nam & si quadratur circulus, quia tamen non secundum rem, ideo sophisticus. Quare & qui ex his apparens syllogismus est, litigiosa oratio est & que secundum rem apparens. Nam qui secundum rem apparens syllogismus est, quamuis sit syllogismus, litigiosa tamen oratio est. Apparens enim est

Secundum

PRIMVS.

secundum rē, quare fallax, & iniustus. Quāadmodum enim ea
 (quæ in certamine est iniustitia, quandā speciem habet, & est
 quædam iniusta pugna sic in contradictione) iniusta pugna cō-
 tentiosa est. Nam & illic, qui ōnino vincere volūt, omnia tentāt,
 & hic, qui contentiosi sunt. Qui igitur victoriæ ipsius gratia ta-
 les sunt, contentiosi homines, litūq; amatores videntur esse. Qui
 aut gloriæ gratia, quæ in diuitijs est, sophistici sunt. Nā sophisti-
 ca est (vt diximus) pecuniarū quædam aucupatiua ab apparē-
 te sapientia. Quapropter demonstrationē apparentē appetūt.
 Et in eisdē orationibus quidē sunt litū amatores, & sophistæ,
 sed nō propter eadē. Et eadē oratio quidē erit sophistica, & cō-
 tentiosa, sed non propter idem: sed quatenus quidē est ob victo-
 riam apparentē contentiosa, quatenus verō ob sapientiā, sophi-
 stica. Sophistica namq; est quædam apparens sapientia, nō au-
 tem existens. Contentiosus verō est quodāmodo sic se habēs ad
 Dialecticum, vt pseudographus ad Geometricum. Nam ex
 eisdem dialectice paralogiz at, vt Pseudographus Geometrice.
 Sed hic quidem nō est cōtentiosus, quia ex principijs & cōclu-
 sionibus, quæ sub arte sunt, pseudographiam facit. Qui aut ex
 ijs, quæ sub Dialectica, circa alia, quod sit cōtētiosus, manifestū
 est. Vt quadratura quidem, quæ per lunulas, non contentiosa.
 Illa vero Bryssonis, contentiosa. Et illam quidem non est trās-
 ferre nisi ad Geometriam solum, quoniam ex proprijs est prin-
 cipijs. Hanc autem ad plures, quicumq; nesciunt quid est possi-
 bile in vnoquoq; & quid impossibile. Nam accōmodabitur, quā-
 ut Antiphon quadravit: uel si quis nō dicat melius esse post cœ-
 nam deābulare, per Zenonis rationē, nō medicinalis Cōmunis
 enim

enim est. Si ergo omnino similiter se habebat contentiosa ad Dialecticam, ut pseudographia ad Geometricam, non ex illis utique erit contentiosa.

Orationes Dialecticorum, tentatiuorumque non esse ad determinatum genus. Cap. XI.

Nunc autem non est Dialecticus circa genus aliquod determinatum, neque demonstratiuus ullius, neque talis, qualis vniuersalis. Nam neque omnia sunt in vno aliquo genere, neque si sunt, possibile est sub eisdem principijs esse ea, quae sunt. Quare & nulla ars earum, quae aliquam naturam monstrant, interrogatiua est. Non enim possibile est utramuis partium dare. Sillygismus enim non fit ex utrisque. Dialectica autem interrogatiua est. Si autem monstraret, quid illud, nisi omnia: veruntamen prima, propriaque principia non interrogat. Nam si non daret, non iam haberet ex quibus amplius disputaret ad instantiam. Est autem & haec tentatiua. Nam tentatiua non talis est, qualis est Geometria, sed qualem utique haberet & nescius aliquis. Fieri enim potest, ut periculum sumat & is, qui nescit rem, de eo, qui nescit. Siquidem & dat non ex quibus scit, neque ex proprijs, sed ex consequentibus, quaecunque talia sunt: quae scientem quidem, nihil prohibet nescire artem, nescientem autem necesse est ignorare. Quare manifestum, quoniam nullius determinati tentatiua disciplina est. De omnibus enim est: siquidem artes omnes & quibusdam communibus vtuntur. Et ideo omnes illiterati quodammodo vtuntur Dialectica & tentatiua. Nam omnes vsque ad aliquid conantur diiudicare eos, qui pronunciant. Haec autem sunt communia. Nam illa nihil minus sciunt ipsi,

quamuis

quamuis uideantur longe extra dicere, Redarguunt igitur omnes, nam sine arte quidem eo participant, cuius artificialiter est Dialectica, & arte syllogistica tentatiuus Dialecticus. Quoniam autem sunt multa quidem hæc, & in omnibus, non talia uero, ut natura quædam sint, & genus, alia autem non talia, sed propria sunt: ex illis de omnibus experimentum possibile est sumere, & artem esse quandam, & non talem esse, quales quæ demonstrant. Quandoquidem litigiosus non est omnino sic se habens, ut pseudographus. Paralogismus enim non erit ex determinati cuiusdam generis principijs. Sed erit circa omne genus, ut is qui est litigiosus. Loci igitur sophisticorum elenchorum hi sunt. Et quod Dialectici sit considerare de his, & hæc posse facere, non difficile est uidere. Nam quæ circa propositiones est disciplina, omnem habet hanc speculationem, & de elenchis quidem apparentibus dictum est.

Loci sophistici interrogantium ad falsum aut inopinabilia. Caput. XII.

DE eo, quod est falsum aliquid ostendere, & de eo, quod est orationem ad inopinabile inducere, hoc nimirum erat secundum propositum sophisticæ intentionis. Primum quidem ex eo, quia interrogat quodammodo. Et per hanc interrogationem accidit maxime. Nam id, ad nullum determinatum propositum interrogare, uenarium est illorum. Temere namque dicentes peccant magis: temere autem dicunt, quando nullum habent propositum: & id, interrogare multa, quamuis determinatum id sit, ad quod disputant. Et id ea quæ uidentur dicere se postulare, facit quædam idoneitatem, ut ad inopinabile ducat, aut falsum

sum. Et si interrogatus affirmet, aut neget illorum aliquid, ducere ad ea, ad quæ promptus est argumentari: potest tamen per hæc nunc minus nocere, quàm prius. Nam repetunt quid ad id, quod in principio. Elementum autem contingendi falsum aliquod, aut inopinabile, nullam statim interrogare positionem. Sed affirmare ob id se interrogare quod discere velit. Nam locum argumentationis consideratio hæc facit. Ad falsum aut ostendendum proprius locus sophisticus est ducere ad talia, ad quæ abundet orationibus. Verum hoc facere, quemadmodum prius dictum est, & bene est & non bene. Rursum ut ad inopinabilia ducat, considerare ex quo genere est, qui disputat. Deinde interrogare, quod pluribus illi dicunt inopinabile. Est enim singulis quibusque aliquid tale. Elementum autem horum, sumere singulorum quocunque positiones in propositionibus. Solutio vero & horum competens fertur, ostenditur, quoniam non propter orationem accidit inopinabile, quod quidem, & semper vult, qui contendit. Insuper autem & ex voluntatibus, & manifestis opinionibus. Nam non & ad eam volunt, & dicunt. Sed dicunt quidem decoratissimas orationes. Volunt autem ea, quæ videntur prodesse: ut bene mori, magis quàm voluptuose uiuere dicunt oportere, & agere iuste magis, quàm prauè diuitijs affluere, volunt autem contraria. Eum igitur, qui dicit secundum voluntates, ad has manifestas opiniones ducendum, eum verò, qui dicit secundum has, ad absconditas. Vtrouis enim modo necessarium est inopinabilia dicere. Nam aut manifestas, aut ad immanifestas opiniones dicunt contraria. Plurimus autem est locus faciendi dicere inopinabilia, quemadmodum Callicles

in Gorgia scriptus est, dicēs & veteres omnes arbitrati sunt acci-
dere, propterea quia id quod est secundum naturā, et id quod est
secundum legem sunt contraria (contraria enim esse naturam
& legem dicunt) & iustitiam secundum legem quidem esse bo-
num, secundum autem naturam non bonum. Oportet igitur ad
eum quidem, qui dicit secundum naturam, secundum legem obuia-
re. Ad eum vero, qui secundum legem, ad naturam ducere. Nā
vtrouque modo contingit dicere inopinabilia. Erat autem quod se-
cundum naturam quidem ipsis verum: quod autem secundum legē
est, multitudini videtur. Quare manifestum, quoniam & illi, quē
admodum & qui nunc aut redarguere, aut inopinabilia dicere
respondentem, conabantur efficere. Quaedam autem interroga-
tiones id habent, quod secundum responsionem vtrinque inopina-
bile est. Vt vtrum sapientibus an patri oporteat obedire, & ex-
pedientia facere an iusta? & an iniuriam pati eligibilius quā
nocere? Oportet autem ducere ad ea, quæ multitudini, & sapien-
tibus sunt contraria. Nam si dicat aliquis, vt ij, qui circa oratio-
nes, ad ea, quæ multitudini. Si autem, vt multi, ad ea, quæ sapienti-
bus. Dicunt enim hi quidem ex necessitate beatum iustū esse, mul-
titudini autem inopinabile est regē infelicem esse. Est autem sic
adinopinabilia ducere idem ei, quod est ad eam, quæ est secundū
naturam, & secundum legem contrarietatem ducere. Nam lex
opinio multitudinis. Sapientes autem secundū naturā, & veritatē
dicunt. Et inopinabilia quidem ex his oportet quærere locis.

De captionibus negationis & solcismi. Caput. XIII.

DE eo vero quod est facere, nugari, quid quidem dicimus nu-
gari, iam monstrauimus. Oēs autē tales orationes id volūt
efficere

volunt efficere, si nihil referat nomen & orationem dicere, du-
 plum autem, & duplum dimidij idem est. Si igitur duplum est
 dimidij duplum, erit dimidij dimidij duplum. Et rursum, si pro du-
 plo dimidij dimidij duplum ponatur, ter erit dictum dimidij dimi-
 dij duplum. Et putas est concupiscentia delectationis: hæc autem
 est appetitus delectationis. Est igitur concupiscentia appetitus
 delectationis delectationis. Sunt autem omnes huiusmodi oratio-
 nes in ijs, quæ sunt ad aliquid, quæcunq; non solum genera, sed &
 ipsa ad aliquid dicuntur, & ad idem & vnum assignatur: vt ap-
 petitus alicuius appetitus, & concupiscentia alicuius concupiscen-
 tia, & duplum alicuius duplum, & duplum dimidij. Et in qui-
 buscunq; quæ (cum substantia non sint) ad aliquid eorum omnino
 sunt, quorum habitus sunt, aut affectus, aut aliquid huiusmodi, in
 oratione ipsorum de illis predicamentorum declaratur, vt impar
 numerus est medium habens. Est autem numerus impar. Est
 igitur numerus medium habens. Et si symum est cavitatis nari: est
 autem & naris syma. Est ergo naris naris cavitatis. Apparent
 autem facere non facientes quandoq; eo quod non interrogant, si
 significet aliquid per se dictum duplum, an non? & si aliquid si-
 gnificat, vtrum idem, an diuersum. Sed cõclusionẽ dicunt statim et
 apparet ppter nomen idem esse idẽ, & significare. Solæcismus
 autem quale quid est dictum est prius. Est autem & hoc facere, & nõ
 facientẽ non videri, & facientẽ non videri. Quẽadmodum Prota-
 goras dixit, simenis & pellex masculinũ est. Nã qui dicit pnic-
 iosã, solæciz at secundum illũ, nõ apparet aut alijs. Qui autem pni-
 ciosum, videtur quidem, secundum non solæciz at. Manifestum igitur
 quoniã, & ars potest hoc facere. Propterea quia lpures oratio-

nes, quæ nō syllogizant, soloecismū videntur syllogizare, ut in elenchis. Sunt autē oēs pene apparentes soloecismi propter ipsum hoc, & quando casus neq; masculinū, neq; foemininū, sed neutrum significat. Nā ipsum hoc quidem masculinū significat, ipsum uero hæc, foemininum, & ipsum hoc medium quidem vult significare, & sæpe significat illa utraque, ut quid hoc est, Caliope, lignum, Coriscus. Masculini igitur & foeminini differunt casus omnes. Neutri uero hi quidē: illi autem non. Cū datur igitur hoc sæpe syllogizant, quasi dictum sit hunc. Similiter autē & alium casum pro alio. Paralogismus itaque fit, quoniam cōmune est ipsum hoc pluribus casibus. Nam ipsum hoc quandoq; quidem significat ipsum hic, quandoq; autē hunc. Oportet autem vicissim significare cum ipso est quidem, hic, cum ipso uero esse, hunc. Vt est Hipponicus esse. Hipponicum, & in foemininis nominibus eodē modo, & in ijs, quæ suppellectilia nuncupantur, habentia quidē foemininæ, aut maris uocationē. (Quæcunq; enim in o & in e desinunt, hæc sola suppellectilis habent uocationē, in ξυλον xilon. i. lignum, σκευιον scenion idest funis. Alia autem (non sic maris aut foemininæ) quorum aliqua referimus ad suppellectilia, ut ασκος ascos quidem idest uer masculinū nomen κλινα, clina. Idest lectica autem foemininū) Quare & in talibus & ipsum est, & ipsum esse similiter faciūt differentiā. Et quodammodo similis est soloecismus ijs elenchis, qui propter non similia, aut ijs, qui propter figuram similiter dicuntur. Nam quæ admodum illic in rebus, ita hic in nominibus accidit soloecismū facere. Homo enim & album & res & nomen sunt. Manifestum igitur, quoniam soloecismum tentandū

ex dictis casibus syllogizare. Species igitur sunt hæc contentio-
sarum rationum, & partes specierum, & modi, qui dicti sunt.

De occultatione sophistica, & contra moleste re-
spondentes. Caput. XIII.

Differt autem non parum ad latendum, si ordinentur quodammodo ea, quæ ad interrogationem sunt, quemadmodum in Dialecticis dictum est. Igitur post ea, quæ dicta sunt, hæc primum deinceps dicenda. Est autem ad redarguendum, vnum quidem prolixitas. Nam difficile simul multa conspicere. Ad prolixitatem vero elementis vtendum, quæ dicta sunt. Vnum verò festinatio. Nam tardiores minus prævident. Insuper ira & contentio. Nam conturbati minus omnia obseruare possunt. Elementa autem iræ, & manifestum eum facere, qui vult iniuste agere, & circa omnia impudente esse. Insuper permutatim interrogationes ponere, siue ad idem plures aliquis habeat orationes, siue & quoniam sic, & quoniã non sic. Simul enim accidit, aut ad plura, aut ad contraria obseruationem facere. Et omnino quæcumq; ad occultandum dicta sunt prius, utilia etiã sunt ad contentiosas orationes. Nam occultatio latendi gratia est. Latere autem deceptionis. Ad eos autem, qui renuunt quæcumq; opinantur esse ad orationem, ex negatione interrogandum, vt contrarium velit, aut etiã ex quo interrogationem faciendum. Nam cum dubium fuerit, quid velit sumere, minus insolescunt. Et quando in partibus dederit quispiã singula inducenti, uniuersale sæpe non interrogandum est, sed vt dato vtendum. Nam quandoque putant: & ipsi dedisse, & audientibus quoque apparet propter inductionis memoriam, ueluti perinde atque non interrogauerit uane. Et in quibus non

SECVNDVS.

nomine significatur vniuersale, similitudine tamē vtendū est ad id, quod expedit. Nā latet similitudo plerūq;. Et ad sumēdū ppositionē, cōtrariū oportet cōparādo interrogare: ut si debeat sumere, quoniā oporteat per omnia patri obedire, vtrum per omnia oportet obedire parentibus, an per omnia non obedire? & sæpe id vtrū multa concedendū, an pauca: magis enim (si necesse) videbitur esse multa. Appositis enim iuxta se cōtrarijs, et minora & magna apparēt, & peiora & meliora hominibus. Valde autē & sæpe facit videri redarguit, maxime sophistica calūnia interrogatiū, cum nihil sollicitates, nō interrogationē faciūt id, quod est vltimū, sed cōcludēter dicūt veluti syllogizātes, non igitur hoc, & hoc. Sophisticū autē est, & cū ponitur inopinale, postulare quod videtur respōdere pposito eo, quod apparet ex p̄cipio. Interrogatiōe q; talī sic faciēdo: vtrū tibi videtur? Nā necesse est utiq; si interrogatio sit ex quibus est syllogismus, aut redargutionē, aut inopinabile fieri: cū dat quidē, redargutionē, cum verō non dat neq; dare videtur, inopinabile: cum autē nō dat, videri autē fatetur, redargutionis simile. Insuper quēamodū in Rhetoricis & in redarguibilibus similiter cōtrarietates considerā dum, aut ad eas, quæ ab eodē sunt dictæ, aut ad eos quos cōfidentur benedicere, aut agere. Adhuc ad eos qui vidētur tales: aut ad similes, vel ad plurimos, vel ad omnes. Etiā quemadmodū respondententes sæpe cum redarguūtur, faciunt duplex: Si debet accidere redargutio etiā interrogatiuis videndū quādoq; illo cōtra instans, si sic quidē accidit, sic autē non, quoniā sic sumpserit, vt fecit eā Cleophō in Mandrobulo. Oportet etiā desistētes ab oratione, reliqua conamina rescindere, & respondentem (si p̄senserit)

serit) prius instare & prædicere. Conandū autē quādoq; & ad aliud ab eo, quod dictū est, illud extra sumentibus, si non ad id, quod ppositū est, habeat aliquis argumēta, quod Lycophrō fecit dum ppositū esset, ex arte lyram cōmendare. Ad eos autē, qui exigunt ad aliquid argumentari, postquam videtur assignare causam, dictis autē quibusdā, obseruabilius (quod vniuersaliter accidit in redargutionibus) est, vt dicāt contradictionē, ut quod affirmavit, negare, & quod negavit affirmare. Non autem, quoniam contrariorum est eadē, vel non est eadem disciplina. Non oportet autē conclusionem propositiue interrogare. Quædam autem neq; interrogandū est, sed ut concessis utendum. Ex quibus igitur interrogatiōes & quonāmodo interrogandum in contrarijs exercitationibus dictum est.

SECUNDVS LIBER ELEN-
chorum sophisticorum Aristotelis.

De utilitate cognoscendi sophisticas orationes & apparatu ad eas diluendas. Caput. I.

Es responsione autē, & quonam modo oporteat solvere, & quid, & ad quā utilitatem orationes huiusmodi prosunt, post hæc dicēdum. Vtiles ergo sunt ad philosophiā ppter duo, primum quidē, qui hæc quæ vt plurimum propter dictionē fiunt, melius se habere faciunt ad id, quod est quotuplīciter unūquodq; dicitur, & ea, quæ similiter, & quæ aliter in rebus accidunt, & in nominibus. Secundum autē ad eas, quæ per seipsum sūt qōnes. Nam qui ab alio facile captiose capitur, & id non sentit, ipse quoq; a se id patietur per sepe. Tertiū uerō & reliquū

SECUNDVS.

reliquum adhuc ad gloriam, quoniam in omnibus exercitatus esse videbitur, & in nullo in experte se habere. Nam qui in orationibus cōicat & orationes uituperat, cum nihil habeat quod determinet de uitiositate earum, dat suspicionem, ut censeatur grauis, non quia uerum sit, sed propter imperitiam. Respondentibus autem quo nam modo obstandū sit aduersus huiusmodi orationes. Manifestum siquidem recte diximus prius ex quibus sunt paralogismi, et si (quæ inquirendæ sunt) superabundantias sufficenter diuisimus. Nō est autem idē sumētē orationē uidere, & soluere uitiositatē, et interrogati posse occurrere celeriter. Nā quod scimus sepe transpositū ignoramus. Insuper quēadmodū in alijs id, quod citius & tardius, ex exercitatione fit magis, sic & in orationibus se habet. Quare si manifestū quidē sit nobis, imeditati autem simus, priuamur opportunitatibus frequenter. Accidit autem quandoque sicut in linearum descriptionibus. Nam & illic resoluentes quandoque componere rursum non possumus, sic & in redargutionibus. Nam scientes propter quid orationem accidit cōnectere, soluere tamen orationem impotentes sumus.

De apparenti solutione respondentis. Cap. II.

Primum igitur, quēadmodū syllogizare dicimus opinabiliter quādoque magis, quā uere eligere oportere: sic & soluēdū quādoque magis opinabiliter, quā ad ueritatē. Nā omnino aduersus cōtētiosos est reluctādū, nō ut eos, qui redarguūt, sed qui redarguerē apparēt. Nō enim dicimus eos syllogizare, quare ut nō uideātur emendādū. Nā si redargutio est cōtradictio ex quibusdā nō æquiuoca, nihil opus est diuidere ad amphibola, et æquiuationem, non enim facit syllogismū. Sed nullius alterius gra-

tia

tia diuidendū est, nisi quia conclusio est redargutioni similis. Nō
 ergo redargui, sed uideri cauendum est. Nā interrogare āphi-
 bola, & quæ propter æquiuocationē sunt, & quas cunq; alias hu-
 iusmodi cauillationes, & veram redargutionem adumbrat, & re-
 darguentem, & non redarguentem incertum reddit. Nam reue-
 ra in fine cum cōclusum fuerit dicere pōt se non ad ipsum, qđ
 affirmant, negare, sed æquiuoce aut amphibolice, & si in idem
 ferat, quod maxime contingit, incertum erit, si redargutus est. In-
 certum enī si vera nunc dicit. Si vero diuidens interrogasset & qui-
 uocum, aut amphibolū, nō incerta esset redargutio. Et quod quæ-
 rūt, nunc quidem minus, prius aut magis contentiosi, si vel nō re-
 spondere interrogatum esset utiq; nunc autē, quia non bene inter-
 rogant inquirentes, necesse est, ut respondeat aliquid is, qui iter-
 rogatus est, corrigens vitiū interrogationis, quia diuisio suffici-
 enter, vel sic, vel non necesse est dicere respondentem. Si autem
 aliquis putet eam, quæ est secundū æquiuocationem, redargutio-
 nem esse, quodam modo non erit respondentem effugere, quin re-
 darguatur. Nam in ijs, quæ oculis subiecta sunt, necessariū erit
 nomen, quod affirmant, negare, & quod negant affirmare.

Enim vero (ut diluunt quidam) nihil prodest. Nam non Coris-
 cum aiunt esse Musicum, & non Musicū, sed hunc Coriscum
 Musicū, et hūc Coriscū nō musicū. Eadē enim erit oratio Co-
 riscū, ei, quæ est hūc Coriscū Musicū esse, vel nō Musicū esse,
 vel nō Musicū, quod idem sit id, de quo simul affirmāt & negāt.
 Sed fortasse non idem significat, quoniam nec illic nomen, quare
 in aliquo differt. Si autem huic quidem simpliciter dicēdo Coris-
 cum assignent. Illi autem addant aliquem, aut hunc, absurdum
 est

SECUNDVS.

est. Nihil enim magis quam alterum: utrolibet enim nihil differt. Non sic igitur, sed quia incertus quidem est, qui non determinauit ambiguitatem, utrum redargutus est, aut non redargutus, datum profecto est in orationibus diuidere. Quare manifestum, quoniam non determinando dare interrogationem, sed simpliciter, peccatum est, quoniam & si non ipse, tamen oratio redargute similis est. Accidit tamen sepe videntes amphiboliam torpescere diuidere, & propter frequentiam eorum, qui haec proponunt, & ne ad omne videantur molesti esse. Deinde non putantibus propter id fieri orationem, sepe profecto occurrit inopinabile. Quapropter, quia datum est diuidere, non est cunctandum, quemadmodum dictum est prius. Si autem duas interrogationes non vna interrogationem fecerit quispiam, neque utique propter aequiuocationem, vel amphiboliam fieret paralogismus, sed elenchus, vel non. Quid enim differt interrogare, si Callias & Themistocles Musici sint, quam si ambobus vnum nomen esset existentibus diuersis. Nam si plura significat quam vnum, plura interrogauit. Si igitur non rectum est ad duas interrogationes vnam responsionem censere sumere simpliciter, manifestum, quoniam nulli eorum, quae aequiuoca sunt, conuenit respondere simpliciter. Nec si de omnibus quidem verum sit, veluti censent quidam. Nihil enim differt hoc, quam si interrogasset Coriscus, et Callias utrum domi sint, an non sint domi? Sine enim absint ambo, siue non absint, utroque modo plures sunt proponens. Non enim si verum est dicere, interrogatio propter id vna est. Possibile enim est ad decies millenas interrogatas quoniones, omnes sic vel non, verum esse dicere. At tamen non est respondendum vna responsione. Interimitur enim disputa-

tatio

tatio: id autem simile ac si idē nomen imponatur diuersis. Si igitur non oportet ad duas interrogationes vnam responsionē dare, manifestum, quoniam nec in æquiuoco sic, vel non dicendum. Nec enim qui dixit, respondet, tamen si dixit. Id vero id eo admittunt quodammodo in disputabilibus, quoniā latet ipsum accidens. Quoniam igitur (vt diximus) redargutiones quædā videntur esse, quæ non sunt, eodem quoq; modo & solutiones quædā videntur esse, quæ non sunt, quas dicimus quādoq; opere præciū magis afferre, quā veras in contentiosis orationibus, & in ea (quæ ad duplex est) occurſione. Itaq; respōdendū in ijs, quæ videntur, esto dicendo. Nam & sic minime fiet redargutio. Si uero aliquid, quod inopinabile sit, cogatur dicere, hic maxime addēdum uideri. Si enim neq; redargutio, neque inopinabile videbitur fieri. Quia uero quo pacto petitur, qđ est in principio. Manifestū est, si sint propinqua, interimēdū, neq; aliqua esse, est cōcedendū, perinde ac si quod in principio est, petat. Et quādo aliquid tale postulauerit quispiā, quod necessariū quidē est accidere expositione. Sit autē falsum, vel inopinabile idē dicendū. Nā quæ ex necessitate accidunt, eiusdē videntur esse positionis. Insuper quādo vniuersale nō nomine, sed similitudine sumitur, dicendum quoniā non sic datū est, neq; (ut pposuit) sumit, nā & ppter id fit sæpe redargutio. Cū autē phibetur his, ad id, quod nō bene ostēsum est, redeundū, obsistendūq; secundū dictā determinationē. In ijs igitur quæ pprie dicuntur noībus, necesse est respōdere, uel simpliciter, uel diuidēdo. Quæ autē subintelligētes pponimus, ut quæcunq; nō plane, sed truncatim interrogātur, ppter id accidit redargutio. Vt putas ne quicquid est Atheniensīū, est possessio

possessio Atheniensium sic. Similiter autem et in alijs. Anqui homo
 est animalium sic. Possessio igitur animalium homo. Nam hominem anima-
 lium esse dicimus, quia animal est: veluti Lysandrum Lacedæmo-
 niorum, quia lacedæmonius est. Manifestum igitur, quonia in quibus
 obscurum est, quod proponitur, non simpliciter est concedendum.
 Quando vero duobus existentibus, cum hoc quidem est, alterum ex
 necessitate esse videtur, cum vero alterum est, hoc non ea neces-
 sitate, interrogato utroque, oportet quod minus est, dare. Nam dif-
 ficilius est syllogizare ex pluribus. Si autem argumentetur quo-
 niam huic quidem est contrarium, illi autem non est, si oratio vera sit, con-
 trarium esse est dicendum. At nomen alterius positum non esse. Quo-
 niam autem nonnulla eorum, quæ dicuntur, plures eum, qui non conce-
 dit, falsum dicere aiunt. Aliqua vero non: ut quæcumque ambigunt (utrum
 enim corruptibilis, uel immortalis sit anima animalium, non explo-
 ratum est multis) in quibus igitur incertum est, quod proponitur
 utrum ut sententiæ. Vocant enim sententias, et ueras opiniones et
 totas negationes, ut diameter incommensurabilis est. Insuper de
 quo verum dubitatur, transferens quispiam nomina, maxime late-
 bit in illis. Nam quia incertum est utro modo se habeat verum, non
 videbitur sophisticè agere. Propterea autem quia est dubium, non
 videbitur falsum dicere. Nam translatio faciet orationem sine
 redargutione videri. Præterea quascumque interrogationes præ-
 senserit aliquis, præinstandum est, et prædicendum. Nam sic
 maxime interrogantem prohibebit.

De recta solutione loci. Cap. III.

Quoniam autem recta solutio est manifestatio falsi syllo-
 gismi, ob quancumque interrogationem accidat falsum.

Falsus